

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

Erasmus School of Economics

Bachelorscriptie Fiscale Economie

De afschaffing van de Nederlandse dividendbelasting, een beschouwing.

Naam student: Timothy Dwarkasing

Studentnummer: 517916

Begeleider: Prof. Dr. P. Kavelaars

Tweede Beoordelaar: Mr. T.C. Hoogwout

Datum definitieve versie: 28 augustus 2023

Het geschrevene in deze scriptie is de opvatting van de auteur en niet noodzakelijk die van de begeleider, tweede beoordelaar, Erasmus School of Economics of Erasmus Universiteit Rotterdam.

Inhoudsopgave

Lijst van gebruikte afkortingen.....	1
1 Inleiding.....	2
1.1 Het vertrek van Unilever	2
1.2 De dividendbelasting verdeelt Nederland	3
1.3 Centrale onderzoeksvraag.....	4
1.4 Reikwijdte van het onderzoek.....	5
2 De Wet op de dividendbelasting 1965.....	6
2.1 Inleiding.....	6
2.2 De geschiedenis en werking van de dividendbelasting.....	6
2.2.1 De Wet DB 1965 in vogelvlucht.....	6
2.2.2 Historie.....	7
2.3 Afschaffing van de dividendbelasting	8
2.4 Rechtsbeginselen	11
2.4.1 Doelmatigheid.....	11
2.4.2 Uitvoerbaarheid.....	11
2.5 Recente ontwikkelingen	12
2.6 Deelconclusie	13
3 De definitie van welvaart	15
3.1 Inleiding.....	15
3.2 Het Bruto Binnenlands Product	15
3.2.1 Definitie en geschiedenis	15
3.2.2 Het BBP in Nederland en belastingen	16
3.3 Brede welvaart in Nederland volgens de MoW	18
3.3.1 Het ontstaan van de MoW	18
3.3.2 Hier en nu.....	19
3.3.3 Later	20
3.3.4 Elders.....	21
3.3.5 Toespitsing op dit onderzoek	21
3.4 Welvaart als doel voor de politiek	21
3.5 Deelconclusie	22
4 De impact van de dividendbelasting.....	23
4.1 Inleiding.....	23
4.2 De exodus van multinationals	23

4.3	Het behoud van de dividendbelasting	23
4.4	De afschaffing van de dividendbelasting.....	26
4.5	Een alternatieve aanpak.....	28
4.6	Deelconclusie	28
5	Conclusie en aanbevelingen.....	30
5.1	Conclusie	30
5.2	Aanbevelingen.....	32
	Literatuurlijst.....	33
	Artikelen.....	33
	Boeken	35
	Parlementaire stukken	35
	Rapporten, verslagen en onderzoeken	36
	Online bronnen	37
	Wetsartikelen	37
	Appendix	38
	Formules	38
	Figuren	39
	Tabellen.....	40

Lijst van gebruikte afkortingen

AD	Algemeen Dagblad
Art.	Artikel
BBC	British Broadcasting Corporation
BBP	Bruto Binnenlands Product
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPB	Centraal Planbureau
EU	Europese Unie
EW	Elsevier Weekblad
FD	Het Financieele Dagblad
GDP	Gross Domestic Product (NL: BBP)
IMF	International Monetary Fund
MoW	Monitor of Well-being
OESO-MV	OESO-Modelverdrag
Wet DB 1965	Wet op de dividendbelasting 1965

1 Inleiding

1.1 Het vertrek van Unilever

In 2018 stemde Unilever over het naar Nederland brengen van hun bestuur. De verplaatsing van het hoofdkantoor van London naar Rotterdam diende om de bedrijfsstructuur van Unilever PLC en Unilever N.V. te versimpelen en één entiteit over te houden.¹ Unilever is een grote multinational van Nederlandse en Britse origine, ontstaan uit een fusie tussen Lever Brothers en Margarine Unie in 1930. De onderneming richt zich voornamelijk op de markten voor beauty, persoonlijke verzorging, huishoudelijke middelen en voedingsmiddelen. In 2022 had Unilever een wereldwijde omzet van 60 miljard euro.² In 2020 was de omzet wereldwijd 51 miljard euro en was Unilever daarmee het vierde grootste bedrijf in Nederland op basis van omzet, na Shell, Vitol en Ahold Delhaize³. Unilever staat bekend om de producten die ze produceren onder merken als Dove, Ben & Jerry's, Axe, Calvé, Unox, Vaseline en nog meer. Wegens onduidelijkheden over het financiële vestigingsklimaat in Nederland heeft dit plan twee jaar lang op pauze gestaan onder druk van de Britse aandeelhouders. In 2018 zei toenmalig topman van Unilever, Polman, tegen het Algemeen Dagblad (hierna: AD) in een interview dat de afschaffing van de dividendbelasting een keiharde voorwaarde was voor de vestiging van hun hoofdkantoor in Rotterdam.⁴ Unilever heeft deze voorwaarde duidelijk gemaakt aan het toenmalig kabinet, het kabinet Rutte III. Het kabinet had al het voornemen de dividendbelasting per 2020 af te schaffen. Het was echter onduidelijk of deze ontwikkeling daadwerkelijk in werking zou treden. Op 5 oktober 2018 besloot Unilever de verplaatsing van het hoofdkantoor stop te zetten. De wens om de Britse en Nederlandse entiteiten te fuseren bleef wel bij Unilever.

Een paar jaar later lag een vergelijkbaar - maar tegengesteld - plan op tafel. Op 11 juni 2020 maakte Unilever als gevolg van een aandeelhoudersvergadering bekend te vertrekken uit Nederland om zich vervolgens in het Verenigd Koninkrijk te vestigen. Dit besluit was tot dusver vrij ongekend in Nederland. Voorheen was het juist het doel van grote bedrijven om zich in Nederland te vestigen. Nederland kende altijd een goed vestigingsklimaat voor bedrijven. Het kabinetsbeleid was juist gericht op het naar Nederland halen van grote bedrijven. Nadien heeft het kabinet een 'bestuurlijke adviesgroep' opgericht om gezamenlijk met Unilever te bespreken "op welke manieren zij gezamenlijk verder kunnen inzetten op versterking van deze activiteiten".⁵ Na de verplaatsing van de zetel is de fusie tussen Unilever PLC en Unilever N.V. doorgezet en zijn de voormalig 55 procent Nederlandse aandelen opgenomen door de Britse PLC. In gesprek met de toenmalige minister van Economische Zaken Wiebes heeft de topman Jope beloofd dat Nederland geen banen kwijtraakt, de voedingstak van het bedrijf in Rotterdam blijft en dat de onderzoeksafdeling in Wageningen blijft. Tegen het Elsevier Weekblad (hierna: EW) heeft Jope gezegd dat de dividendbelasting in Nederland geen onderdeel uitmaakte van het besluit een Brits bedrijf te worden.⁶ De vraag die nu speelt is of deze keuze om te vertrekken uit Nederland bij Unilever blijft. Het Verenigd Koninkrijk kent ook een zeer gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven.

November 2021 maakte ook Royal Dutch Shell bekend te vertrekken uit Nederland. Ook Shell benoemt als reden voor de verplaatsing van het hoofdkantoor het versimpelen van de

¹ Cox, *Independent* 15 maart 2018.

² *Unilever Annual Report and Accounts 2022*, 9 maart 2023.

³ Heijn, *EW* 11 juni 2020.

⁴ Van Dongen & van Mersbergen, *AD* 14 november 2018.

⁵ Dekker, *de Volkskrant* 11 juni 2020.

⁶ Heijn, *EW* 11 juni 2020.

bedrijfsstructuur. Shell zei te willen versimpelen van Royal Dutch Shell PLC en Shell PLC tot slechts Shell PLC.⁷ Hiernaast heeft de topman van Shell, Van Beurden aan Het Financieele Dagblad (hierna: FD) aangegeven dat de dividendbelasting zeker een grote rol heeft gespeeld in het besluit de zetel te verplaatsen naar het Verenigd Koninkrijk.⁸ Het is een voordehand liggend besluit vanwege het gebrek van het Verenigd Koninkrijk aan dividendbelasting zoals die in Nederland bestaat. Shell kende een duale aandelenstructuur met aandelen A in Amsterdam aan de beurs genoteerd en aandelen B aan de Londense beurs genoteerd. Deze splitsing van aandelen brengt inderdaad complexiteit met zich mee. Het is logisch dat Shell kiest om maar in één land te zijn gevestigd, maar dit had ook Nederland kunnen zijn. Vanwege de verplichte goedkeuring van de aandeelhouders voor een verplaatsing van een hoofdkantoor is het begrijpelijk dat gekozen wordt voor het Verenigd Koninkrijk. Hier speelt uiteraard dezelfde beweegreden voor de aandeelhouders als het besluit.⁹ Na de aankondiging van de verplaatsing van de zetel steeg de aandelenkoers van Shell ook, dit was dus een makkelijke keuze voor de aandeelhouders. Shell heeft overwogen de fusie in Nederland te laten plaatsvinden en Shell een volledig Nederlandse entiteit te maken. Deze optie werd echter zeer lastig, omdat de Britse B aandelen (50 procent van de aandelen) dan onderworpen werden aan Nederlandse dividendbelasting. De Britse aandeelhouders zouden hier niet akkoord mee gaan en Shell kon het zich “niet permitteren aandeelhouders voor het hoofd te stoten”.¹⁰ Sinds 21 januari 2022 is de verandering van de naam officieel en is de naam tegenwoordig Shell PLC.¹¹

1.2 De dividendbelasting verdeelt Nederland

De dividendbelasting is een polariserend onderwerp voor Nederland. Enerzijds zeggen de voorstanders van de afschaffing dat het vestigingsklimaat voor grote bedrijven beter wordt. Anderzijds vinden de voorstanders van het behoud van de heffing dat de aandeelhouders al geld genoeg hebben en zij niet bevoordeeld moeten worden met een vermindering op hun belastinglast.

Het voorstel van het kabinet Rutte III om de dividendbelasting per 2020 af te schaffen werd begin november 2020 heroverwogen. Deel van de aanleiding voor deze heroverweging was het pauzeren van de verplaatsing van de vestigingsplaats van Unilever naar Rotterdam.¹² Na een beraad van anderhalve week heeft het kabinet vooralsnog besloten het plan om de dividendbelasting af te schaffen volledig van tafel te halen. Het kabinet heeft hiermee 1,9 miljard euro bespaard en toen besloten dit geld aan het bedrijfsleven ten goede te laten komen.¹³ Het lijkt erop dat de besparing bedoeld voor het bedrijfsleven niet bij de ondernemers terecht is gekomen. Het budget dat bedoeld was het bedrijfsleven te helpen, aangezien zij dit ook bekostigt, was niet zichtbaar in de economische planning. De vennootschapsbelasting heeft sinds 2020 een verhoging in het tarief van 25 procent naar 25,8 procent in de hoogste schijf gezien. Het lijkt erop dat de vennootschapsbelasting een instrument is geworden om andere niet-fiscale maatregelen te financieren.¹⁴

Het voorstel voor de afschaffing van de dividendbelasting werd gedaan door het kabinet als gevolg van een sterke, groeiende economie. Volgens het kabinet ging het in 2018 beter met de economie. De publieke opinie wees echter de andere kant op. In delen van de maatschappij bestond

⁷ Leggett, *BBC* 15 november 2021.

⁸ Van Dijk, *FD* 15 november 2021.

⁹ Heithuis, *TaxLive* 17 november 2021.

¹⁰ Van Dijk, *FD* 15 november 2021.

¹¹ 'Shell PLC', find-and-update.company-information.service.gov.uk.

¹² Van Ast, *AD* 5 november 2018.

¹³ Politieke redactie, *AD* 15 november 2018.

¹⁴ Heithuis, *TaxLive* 17 november 2021.

hetzelfde sentiment niet. Velen verloren hun vertrouwen in de overheid en waren van mening dat de economie niet aan het herstellen was.¹⁵ De dividendbelasting heeft van de totale 272 miljard euro aan belastingen in 2022 ongeveer 1,9 miljard euro opgeleverd.¹⁶ Het bedraagt dus ongeveer 0,5 procent van de totale staatsinkomsten. Hoewel de dividendbelasting in de schaduw van de inkomstenbelasting en de omzetbelasting staat, heeft het een impact op de jaarlijkse overheidsinkomsten. De dividendbelasting lijkt ook de aanleiding te zijn geweest voor het vertrek van het hoofdkantoor van Unilever en Shell uit Nederland. Na de aankondiging van de verplaatsing van de zetel van Unilever werd een initiatiefwetsvoorstel ingediend door (toenmalig) Kamerlid Snels van GroenLinks, de zogeheten ‘Spoedwet conditionele eindafrekening dividendbelasting’, ook wel genoemd de ‘verhuisboete’. De gedachte achter deze wet is potentieel misgelopen dividendbelasting van bedrijven, die hun vestigingsplaats verplaatsen naar landen zonder dividendbelasting, alsnog te innen. Dit voorstel heeft veel kritiek gehad en is tot dusver niet aangenomen. De spoedwet zou de verplaatsing van de vestigingsplaats van Unilever een rekening van 11 miljard euro kunnen opleveren. Zijn de jaarlijkse opbrengsten het verlies van deze bedrijven wel waard? Nederland positioneert zich hiermee als een land met een sub-optimaal financieel vestigingsklimaat. Niet alleen heeft het behoud van de dividendbelasting een potentieel negatief effect op inkomsten voor het land, maar zijn er eventuele welvaartsgevolgen die verder gaan dan slechts de puur monetaire impact.

Tegenwoordig wordt het steeds belangrijker om naar de bredere impact van een overheidsinstrument te kijken. Niet alleen de verandering in geldstromen in- en uit de staatskas zijn belangrijk voor de gezondheid van de economie. Verdere variabelen zijn nodig om een volledig beeld te geven van de welvaart in een land.

Dit onderzoek heeft daarom maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie. De methodologie en resultaten bieden een uitgangspunt om verder te kijken naar beleidskeuzes dan alleen de economische invloed. Ook kan een dergelijke denkwijze de publieke opinie over beleidskeuzes veranderen.

1.3 Centrale onderzoeksvraag

De eerste twee paragrafen van deze inleiding geven aan dat het bestaan van de Nederlandse dividendbelasting een genuanceerd onderwerp is. De overheid en de maatschappij hebben allebei hun redenen voor het behoud of de afschaffing van de dividendbelasting. Het is lastig om te bepalen of de keuze om het instrument te houden een juiste was of niet. Daarom luidt de onderzoeksvraag als volgt:

‘Heeft de keuze om de dividendbelasting te behouden Nederlandse welvaart negatief beïnvloed?’

Om de centrale vraag te beantwoorden is een aantal aspecten van belang. Deze aspecten worden verdeeld in drie deelvragen. De deelvragen worden ieder in een hoofdstuk behandeld. De deelvragen worden beantwoord met behulp van vakliteratuur, rechtsbronnen, parlementaire stukken, wetenschappelijke bronnen en statistische analyse. De methodiek in dit onderzoek is gekozen om zowel kwalitatief als kwantitatief van aard te zijn.

¹⁵ Kester, *EenVandaag* 17 december 2018.

¹⁶ *Kamerstukken II 2022/23*, 36200, 2, p. 41.

Als eerst wordt besproken hoe de dividendbelasting in elkaar zit en wat de knelpunten zijn. In hoofdstuk 2 wordt de eerste deelvraag hierover uitgewerkt: *‘Op welke wijze werkt de Wet op de dividendbelasting 1965 en waarom speelt de vraag naar afschaffing?’*

Het juridisch kader van de dividendbelasting zal worden uitgelegd. Hiervoor zal informatie gehaald worden uit rechtsbronnen. Ook zal worden gekeken naar de juridische- en economische redenen voor het wel of niet afschaffen van de dividendbelasting. Hiervoor zal commentaar uit de vakliteratuur gehaald worden en zullen onderzoeken verzameld worden. Ook zullen recente ontwikkelingen toegespitst op de centrale vraag van het onderzoek meegenomen worden in de uiteenzetting. In dit onderzoek wordt het afschaffen van de dividendbelasting getoetst aan algemene rechtsbeginselen. Voornamelijk van belang is de toetsing aan doelmatigheid en uitvoerbaarheid van belang.

Om te kunnen meten wat de gevolgen zijn voor de welvaart van het land moet uitgelegd worden hoe welvaart in dit onderzoek gedefinieerd wordt. Daarom zal in hoofdstuk 3 de volgende deelvraag behandeld worden: *‘Hoe moet welvaart gedefinieerd worden om de invloed van het behoud van de dividendbelasting te meten?’*.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zullen theorema’s uit de welvaartseconomie besproken worden. Hiervoor zullen wetenschappelijke bevindingen over de welvaart van een economie gebruikt worden en toegespitst worden op dit onderzoek.

Als laatst moet nog bepaald worden wat de invloed van de dividendbelasting daadwerkelijk is geweest. In hoofdstuk 4 zal daarom de laatste deelvraag behandeld worden, namelijk: *‘Wat heeft het behoud van de dividendbelasting in 2020 Nederland opgeleverd en gekost?’*.

Om deze vraag te beantwoorden moet eerst geanalyseerd worden wat de dividendbelasting het land heeft opgeleverd in 2020, 2021 en 2022. De budgettaire opbrengst kan teruggevonden worden in de Miljoenennota’s. Hiernaast moet onderzocht worden wat de kosten zijn van het vertrek van de grote multinationals. Deze kosten worden gevormd door de aspecten beschreven in hoofdstuk 3. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van informatie van bedrijven en de overheid die online beschikbaar is. Als laatst wordt hier kort een alternatief scenario geschetst waarin de dividendbelasting wel was afgeschaft. Hier wordt gebruik gemaakt van statistische methoden en software.

Als laatst is in hoofdstuk 5 de conclusie van het onderzoek te vinden. De deelconclusies van de hoofdstukken zijn hier samengevat en hier staat het antwoord op de onderzoeksvraag. Afsluitend staan hier ook aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek.

1.4 Reikwijdte van het onderzoek

Dit onderzoek is voornamelijk van kwalitatieve aard om de invloed van de dividendbelasting op de grotere staat van de economie te analyseren. Hierbij wordt slechts gekeken naar de specifieke situatie waarbij de hoofdkantoren van Unilever en Shell zijn vertrokken naar het Verenigd Koninkrijk. Daarnaast zal niet gekeken worden naar het vestigingsklimaat van Nederland in de toekomst. In hoofdstuk 4 wordt kort een alternatief scenario geschetst maar dit blijft bij een simpel model. In dit onderzoek zal geen uitgebreid statistisch model ontwikkeld worden om de volledige economie te modelleren. Voor zo een model is een zeer uitgebreid empirisch onderzoek nodig. Het statistisch model heeft ook veel tijd nodig om uitgewerkt te worden en de data voor elke variabele moet verzameld worden.

2 De Wet op de dividendbelasting 1965

2.1 Inleiding

Hoofdstuk 2 richt zich op de eerste deelvraag, namelijk: *‘Op welke wijze werkt de Wet op de dividendbelasting 1965 en waarom speelt de vraag naar afschaffing?’*. In dit hoofdstuk zijn de werking en historie van de Wet op de dividendbelasting 1965 uitgelegd. Vooral de recente ontwikkelingen en commentaar worden onder de loep genomen. In dit hoofdstuk komt vooral wetgeschiedenis en vakliteratuur naar voren. Aanvullend wordt aan de hand van kamerstukken het nieuwe wetsvoorstel voor de extheffing uitgelegd.

2.2 De geschiedenis en werking van de dividendbelasting

2.2.1 De Wet DB 1965 in vogelvlucht

De Wet op de dividendbelasting 1965 (hierna: Wet DB 1965) is een directe belasting en geldt in de meeste gevallen als voorheffing voor de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting. Voorheffingen worden als volgt omschreven door Stevens en De Smit: “Voorheffingen zijn belastingen die met andere belastingen, ten aanzien waarvan zij als voorheffing zijn aangewezen, worden verrekend. Zij hebben als zodanig dus geen belastingdrukverhogend effect”.¹⁷ De gevallen waarbij de dividendbelasting niet als voorheffing geldt komen voor als de ontvanger van het dividend een buitenlandse aandeelhouder is of als de ontvangen dividenden vrijgesteld zijn van belasting. In deze gevallen geldt de dividendbelasting als eindheffing en wordt deze niet verrekend met een andere belasting in Nederland.

In de basis zijn vijf aspecten belangrijk om te begrijpen hoe deze en andere belastingwetten in elkaar zitten. Het gaat om de volgende vijf onderdelen:

1. Het belastingsubject
2. Het belastingobject
3. De maatstaf
4. Het tarief
5. De wijze van heffing

2.2.1.1 Het belastingsubject

Het subject van de belasting is degene die belastingplichtig is. Het gaat om degene die aan de voorwaarden voldoet om in de belastingwet te vallen. Voor de dividendbelasting staat dit geregeld in art. 1 Wet DB 1965. Dividendbelasting wordt geheven van degenen die gerechtigd zijn tot de opbrengsten van aandelen of vergelijkbare winstbewijzen in in Nederland gevestigde vennootschappen en fondsen voor gemene rekening. De inhoudingsplicht voor de dividendbelasting ligt bij de uitkerende partij. Dit houdt in dat degene die het dividend uitkeert ook verplicht is het gedeelte aan dividendbelasting in te houden en dat af te dragen aan de belastingdienst.

2.2.1.2 Het belastingobject

Het object van de belasting is het belastbare feit. Het is hetgeen waarover belasting geheven wordt. De dividendbelasting heeft het object omschreven in art. 3 Wet DB 1965. In dit artikel staat dat de dividendbelasting wordt geheven over de opbrengsten van de aandelen en dergelijke zoals bedoeld in artikel 1 Wet DB 1965, dus het belastingsubject. Hiernaast zijn ook vrijstellingen binnen de wet die

¹⁷ Stevens & de Smit 2021, p. 28.

inbreuk maken op het object. Hierdoor wordt hetgeen waarover geheven wordt verminderd. Een voorbeeld hiervan is de deelnemingsvrijstelling, waarbij uitgekeerde dividenden van dochtervennootschappen aan moedervennootschappen worden vrijgesteld. Deze vrijstelling is van toepassing wanneer de ontvangende partij een Nederlandse vennootschap is en meer dan 5 procent van de aandelen in de uitdelende partij bezit. Hier wordt het object voor dat gedeelte teruggebracht naar nihil. Deze vrijstelling is terug te vinden in art. 4 Wet DB 1965. Op de deelnemingsvrijstelling zijn in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 uitzonderingen, maar die zijn in de context van dit hoofdstuk te uitgebreid.

2.2.1.3 De maatstaf

De maatstaf van de heffing is het daadwerkelijke uiteindelijke bedrag waarover de belasting berekend moet worden. Voor de dividendbelasting is de maatstaf gelijk aan het object.

2.2.1.4 Het tarief

Het tarief van de dividendbelasting bedraagt 15 procent van de maatstaf (lees: opbrengst uit aandelen) en is opgenomen in art. 5 Wet DB 1965.

2.2.1.5 De wijze van de heffing

De dividendbelasting wordt geheven door het te betalen bedrag van de belasting over de opbrengst in te houden. Dat betekent dat de entiteit die het dividend uitkeert – de inhoudingsplichtige - van de winstuitdeling 15 procent inhoudt en betaalt aan de fiscus. Dit staat in art. 7 Wet DB 1965.

In het kort betekent het dus dat de ontvanger 15 procent van de dividenden misloopt. Deze belasting kan achteraf wel verrekend worden met de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting. Voor Nederlandse beleggers in de aandelen hoeft dit geen probleem te zijn. Beleggen in Nederlandse BV's is voornamelijk minder aantrekkelijk voor buitenlandse beleggers, voor wie de dividendbelasting als eindheffing geldt. Wanneer buitenlandse beleggers in Nederlandse vennootschappen investeren, worden de winstuitkeringen met 15 procent belast, maar kunnen zij deze niet verrekenen met een Nederlandse belasting. Deze onbalans levert op dat buitenlandse beleggers een lager rendement genieten uit Nederlandse investeringen dan Nederlandse beleggers. Dit verschil in netto winstuitkeringen kan dan ook een rol spelen in het besluit om in Nederlandse vennootschappen te investeren. In sommige landen is het overigens wel mogelijk de Nederlandse dividendbelasting te verrekenen met de lokale belastingen.

2.2.2 Historie

De Wet DB 1965 bestaat sinds 23 december 1965. Deze wet diende om het 'Besluit op de dividendbelasting 1941' te vervangen en te moderniseren. Het Besluit op de Dividendbelasting 1941 werd in tijden van oorlog ingevoerd. Door de oorlogswetgeving is weinig bekend over de geschiedenis en totstandkoming van dit besluit. De Wet DB 1965 heeft sinds 1965 een aantal aanpassingen ondergaan. De Wet DB 1965 regelt hoe de Nederlandse overheid belasting mag heffen over winstuitdelingen uit Nederlandse bedrijven aan aandeelhouders. In de periode voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog was het gebruikelijk om dividenden te belasting in het land van de ontvanger. Het land van de uitgever van de dividenden belaste al de winsten van het bedrijf, dus kon het ontvangende land de dividenden belasten. Door de invoering van de Wet DB 1965 was het gebruikelijk om een bronbelasting en een winstbelasting te heffen. Hiermee had Nederland een sterkere positie in de verdragsonderhandelingen. Volgens Van Sprundel bestond twijfel over de effectiviteit van dividendbelasting als instrument bij verdragsonderhandelingen.¹⁸

¹⁸ Van Sprundel, *WFR* 2009/511.

2.3 Afschaffing van de dividendbelasting

In hoofdstuk 1 is al besproken dat de dividendbelasting een polariserend onderwerp is. In de onderhavige paragraaf wordt de afschaffing van deze vorm van belastingen uiteengezet. Het besluit om de dividendbelasting af te schaffen is een politieke kwestie. Het is voorgesteld in het regeerakkoord van kabinet Rutte III. Het is duidelijk dat niet iedereen in de politiek het eens was met dit voorstel. Dat blijkt uit de motie van het lid Azarkan, waarin gepleit wordt om het voorstel van tafel te halen en de middelen die hierbij vrij komen te gebruiken om het eigen risico in de zorg te verlagen van €385 naar €200.¹⁹ Tijdens het debat over het besluit de dividendbelasting af te schaffen, wordt door meerdere politici - waaronder Asscher, Pechtold en Thieme - genoemd dat het Centraal Planbureau (hierna: CPB) geen aanleiding geeft voor economische winst door de dividendbelasting af te schaffen.²⁰ Deze opmerkingen verwijzen naar de beantwoording van vragen aan het CPB over het regeerakkoord.²¹ Hierin wordt genoemd dat het concrete effect van de afschaffing van de dividendbelasting geen invloed heeft voor Nederlandse inwoners, omdat de dividendbelasting voor hen wordt verrekend met de inkomstenbelasting. Anderzijds heeft de afschaffing van de dividendbelasting wel een verlagende werking op de belastingdruk van buitenlandse houders van Nederlandse aandelen. Hiernaast vermeldt het CPB ook de mogelijkheid dat Nederland een gunstiger vestigingsklimaat voor buitenlandse investeerders en beleggers krijgt, maar hier heeft het CPB geen empirisch bewijs voor gevonden.²² Verder is het zo dat de afschaffing van de dividendbelasting voor bedrijven, particulieren en de belastingdienst de administratieve druk verlaagt. Voor deze laatste gevolgen heeft het CPB geen empirisch bewijs kunnen vinden. Hierdoor heeft het CPB ook geen macro-economische effecten op het BBP en de werkgelegenheid gepubliceerd.

Het begin van de discussie om de dividendbelasting af te schaffen lag in 2005. De toenmalige Staatssecretaris van Financiën, Wijn, kondigde aan geen toekomst voor de dividendbelasting op de lange termijn te zien. Hij was van mening dat het beleid zich zou moeten gaan richten op de uiteindelijke afschaffing van de dividendbelasting. Staatssecretaris Wijn noemde hier als aanleiding een verbetering van het Nederlands vestigingsklimaat en dat de heffing deels in strijd met EU-recht zou kunnen zijn.²³ Het tarief van de dividendbelasting werd in 2006 van 25 naar 15 procent verlaagd. Volgens Pötgens en Sleurink werd deze verlaging van het tarief makkelijk ingevoerd omdat in de politiek al de gedachte speelde om de dividendbelasting af te schaffen.²⁴ Hiernaast werd in 2008 tijdens een rondetafelgesprek over het financiële vestigingsklimaat tussen grote Nederlandse bedrijven, adviseurs, academici en de Vaste commissie voor Financiën meermaals de afschaffing van de dividendbelasting aangekaart. Een belangrijk argument dat genoemd werd is het aantrekken van grote bedrijven voor Nederland en de positie van het hoofdkantoor. Het niet heffen van dividendbelasting maakt de keuze voor een Nederlands hoofdkantoor aantrekkelijker.²⁵ Sommige bronnen hebben ook gemeld dat de dividendbelasting in strijd kon zijn met Europees recht. De Europese Unie (hierna: EU) heeft als één van haar doelen het voorkomen en beëindigen van dubbele belastingheffing binnen de Unie. Hiervoor zijn richtlijnen ingevoerd. De Wet DB 1965 is sinds de

¹⁹ *Kamerstukken II 2017/18, 25087, 217, p. 1.*

²⁰ *Debat Besluit de dividendbelasting af te schaffen, 15 november 2017, TK 22-6-3.*

²¹ *Beantwoording van vragen aan het Centraal Planbureau (CPB) over verschillen tussen het CPB-rapport Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord en het Regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst 2017, p. 1.*

²² *Beantwoording van vragen aan het Centraal Planbureau (CPB) over verschillen tussen het CPB-rapport Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord en het Regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst 2017, p. 23-24.*

²³ *Handelingen II 2005/06, nr. 21, p. 1342-1394.*

²⁴ *Pötgens & Sleurink, WFR 2018/163.*

²⁵ *Kamerstukken II 2008/09, 30107, 10, p. 5.*

conceptie al meermaals aangepast. Desondanks bleef in de literatuur de vraag opkomen of de dividendbelasting afgeschaft moest worden. Van Sprundel benoemt de soevereiniteit van staten om hun eigen belastingwetten (binnen redelijke grenzen) op te stellen op basis van de EU-richtlijn.²⁶ Nederland zou dus zelf mogen bepalen in welke mate dubbele belastingheffing wordt voorkomen. Daarentegen is het Europese Hof van mening dat de Nederlandse dividendbelasting belemmering vormt voor het vrije kapitaalverkeer voor de buitenlandse belegger. De wetgeving in Nederland is in strijd met het Europees recht wanneer de buitenlandse belegger geen volledige verrekening van de Nederlandse dividendbelasting in het woonland heeft.²⁷ Van Sprundel noemt verder naast de twijfels over de overeenstemming van de Wet DB 1965 met de EU-richtlijn ook het aantrekkelijk maken van het Nederlands vestigingsklimaat.²⁸ Over de dividendbelasting wordt veel geprocedeerd. Volgens Rompen was in 2013 door de mogelijke strijd met het EU recht het behouden van de dividendbelasting al een groot risico.²⁹ Mede door deze reden en de controverses die ontstonden rondom de Wet DB 1965 pleitte Rompen voor de afschaffing van de dividendbelasting. In de geschiedenis voorafgaand aan het voorstel van Rutte III om de dividendbelasting af te schaffen speelden dus al veel vragen over de bestaanskracht van de wet. Ook Rompen noemt de afschaffing van de dividendbelasting een verbetering van het Nederlands vestigingsklimaat naar aanleiding van een analyse over de economische gevolgen van de afschaffing door Hofland en Lorié in 2010. Volgens hen is de dividendbelasting economisch verstorend.³⁰ De kosten voor de afschaffing van de dividendbelasting moeten tegenover de opbrengsten voor economische groei in Nederland staan volgens Hofland en Lorié. Nederland moet meer macro-economische onderzoeken laten meetellen voordat ingrijpende wetswijzigingen doorgevoerd worden. Zij tonen aan dat de dividendbelasting een negatief effect heeft op aandelenkoersen en investeringen. Bovendien drukt de dividendbelasting voornamelijk op buitenlandse aandeelhouders. De angst dat de afschaffing van de dividendbelasting Nederland in een slecht licht plaatst is volgens Rompen niet gegrond. Rompen beweert dat Nederland hierdoor niet extra gaat lijken op een land waar belastingontduiking gemakkelijk is. Volgens Rompen moet het juist tegenovergesteld bekeken worden. Zonder dividendbelasting kan deze ook niet ontweken worden. Tax planning om deze belasting te ontwijken is dan geen mogelijkheid meer. Bronheffingen als de dividendbelasting voor buitenlandse aandeelhouders leiden vaak tot ingewikkelde maatregelen om dubbele belasting te voorkomen. Belastingen horen niet te leiden tot dubbele heffing en worden niet opgesteld met deze bedoeling.

Een reden die werd aangedragen om de dividendbelasting te behouden is de financiële opbrengst die deze jaarlijks meebrengt. De opbrengsten voor de dividendbelasting staan hieronder in Tabel 2.1 weergegeven. Ook zijn de totale opbrengsten van belastingen en wettelijke premies weergegeven in miljoenen euro's en is het percentage van de jaarlijkse opbrengst toe te rekenen aan de dividendbelasting berekend. In deze tabel zijn zowel de netto- als bruto-opbrengsten weergegeven. De netto-opbrengsten van de dividendbelasting worden berekend door de bruto-opbrengsten te verminderen met het gedeelte van de afgedragen dividendbelasting dat verrekend wordt met de inkomsten- en vennootschapsbelasting.³¹ In formule 2.1 staat de berekening in formulevorm geschreven.

²⁶ Van Sprundel, *WFR* 2009/511.

²⁷ BDO, *TaxLive* 18 september 2015.

²⁸ Van Sprundel, *WFR* 2009/511.

²⁹ Rompen, *WFR* 2013/1009.

³⁰ Hofland & Lorié, *WFR* 2010/715.

³¹ Kavelaars 2021, p.21.

Formule 2.1

Netto opbrengst

= Bruto opbrengst

– (Teruggaaf Inkomstenbelasting + Terruggaaf vennootschapsbelasting)

Tabel 2.1 De opbrengsten van de dividendbelasting ten opzichte van de totale opbrengsten in van belastingen en wettelijke premies in miljoenen euro's (bron: CBS StatLine Overheid; ontvangen belastingen en wettelijke premies & Kamerstukken II 2018/19, 35 000, 47, p. 3.)

Jaartal	Bruto-opbrengst dividendbelasting in miljoenen euro's	Netto-opbrengst dividendbelasting in miljoenen euro's (nauwkeurig tot op 10 miljoen euro)	Totale opbrengst belastingen en wettelijke premies in miljoenen euro's	Percentage bruto-opbrengst dividendbelasting van de totale opbrengst van belastingen	Percentage netto-opbrengst dividendbelasting van de totale opbrengst van belastingen
2008	3 951	2 390	230 335	1.72 %	1,04 %
2009	2 084	780	217 712	0.96 %	0,36 %
2010	2 400	1 020	225 100	1.07 %	0,45 %
2011	2 590	1 190	228 462	1.13 %	0,52 %
2012	2 481	1 030	230 240	1.08 %	0,45 %
2013	2 191	1 120	236 301	0.93 %	0,47 %
2014	3 474	960	246 304	1.41 %	0,39 %
2015	3 114	1 790	251 806	1.24 %	0,71 %
2016	2 977	1 490	268 941	1.11 %	0,55 %
2017	3 558	1 610	282 462	1.26 %	0,57 %
2018	4 519	1 720	296 936	1.52 %	0,58 %
2019	6 302	1 830	315 653	2.00 %	0,58 %
2020	4 828	1 910	313 934	1.54 %	0,61 %
2021	4 867	1 730 *	337 595	1.44 %	0,51 % *
2022 (voorlopige cijfers)	5 374	1 911 *	365 033	1.47 %	0,52 % *

*De daadwerkelijke netto-opbrengsten voor 2021 en 2022 zijn niet bekend. Om tot deze cijfers te komen heb ik een schatting gemaakt door de gemiddelde verhouding netto-opbrengst:bruto-opbrengst van de jaren 2018, 2019 en 2020 te vermenigvuldigen met de bruto-opbrengst van 2021 en 2022.

Jaarlijks telt de netto dividendbelasting rond 0,5 procent van de totale opbrengsten uit belastingen en premies. De voorstanders van de afschaffing zijn van mening dat het budgettair haalbaar is de kosten van de dividendbelasting elders op te halen. De opbrengsten voor de economie bij een beter vestigingsklimaat worden vaak als bron hiervoor genoemd. Echter is volgens het CPB geen bewijs dat het Nederlands vestigingsklimaat verbetert als de dividendbelasting wordt afgeschaft.³²

De publieke opinie komt er in het algemeen op neer dat een vrijstelling van dividendbelasting van aandeelhouders van grote bedrijven oneerlijk is, omdat veel van hen al vermogend zijn. Deze gedachte is dan vooral gericht op hen waarvoor geen verrekening met andere belastingen is, dus de

³² Beantwoording van vragen aan het Centraal Planbureau (CPB) over verschillen tussen het CPB-rapport Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord en het Regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst 2017, p. 23-24.

buitenlandse investeerders. Daarnaast leeft de angst dat de kosten voor zo een regeling afgewenteld zullen worden op het Middelklein bedrijf (hierna: MKB) en de burgers.³³

De afschaffing van de dividendbelasting heeft zonder een vervangende maatregel een overgangsrecht nodig. Zonder zo een vervangende maatregel loopt Nederland de claim op nog niet uitgekeerde winstreserves mis. Volgens Van de Streek is dit meer dan alleen een grote hoeveelheid misgelopen inkomsten voor het Rijk.³⁴ Van de Streek benoemt dat het afschaffen van de dividendbelasting oneerlijk is tegenover de bedrijven die al dividenden uitgekeerd hebben om de belastingclaim op de nog niet uitgedeelde winsten te laten vervallen. Het is dus bevorderlijk voor de rechtsgelijkheid in het land om de dividendbelasting te houden. Hiernaast zou de afschaffing van de dividendbelasting slechts de belastingdruk voor buitenlandse investeerders verlagen. Het is niet duidelijk waarom buitenlandse investeerders bevoordeeld zouden moeten worden ten opzichte van Nederlandse investeerders. Het enige voordeel dat de afschaffing voor de Nederlandse ondernemer lijkt te hebben is het makkelijker aantrekken van buitenlands kapitaal.³⁵

2.4 Rechtsbeginselen

Voor dit onderzoek is van belang dat de dividendbelasting en het afschaffen daarvan wordt getoetst aan twee rechtsbeginselen. Hiervoor wordt gekeken naar het doelmatigheidsbeginsel en het uitvoerbaarheidsbeginsel.

2.4.1 Doelmatigheid

Met het doelmatigheidsbeginsel wordt beoordeeld of een maatregel een optimale bijdrage levert aan de beoogde doelen.³⁶ De gestelde doelen moeten bereikt worden met de regeling. Van belang is om zicht te hebben op niet-beoogde negatieve effecten van de wetgeving. Hiermee wordt de efficiëntie van het beleidsontwerp gemeten. De doelmatigheidstoets gaat over de kosten-baten verhouding. De afschaffing van de dividendbelasting heeft als beoogd doel het vestigingsklimaat verbeteren en de strijdigheid met het EU-recht te verhelpen. Beide beoogde resultaten moeten los getoetst worden aan hun doelmatigheid. Het eerste doel is de verbetering van het vestigingsklimaat. Volgens het CPB is er geen bewijs dat het vestigingsklimaat verbeterd wordt door de dividendbelasting af te schaffen.³⁷ De inperking op het Europees recht van kapitaalverkeer wordt weggehaald door de dividendbelasting af te schaffen. Eenzelfde doel zou naar mijn mening bereikt kunnen worden door een minder ingrijpende maatregel. De afschaffing van de dividendbelasting faalt naar mijn mening de doelmatigheidstoets.

2.4.2 Uitvoerbaarheid

Met het uitvoerbaarheidsbeginsel wordt de feitelijke mogelijkheid om een beleidsmaatregel effectief in te zetten getoetst.³⁸ De middelen van de uitvoerende instanties moeten toereikend zijn. De bevoegdheden en verantwoordelijkheden bij samenwerking met derde partijen moeten duidelijk gedefinieerd zijn. De kwaliteit van toezicht en controle moet hoog blijven. Er moet voldoende

³³ Graafland, *Trouw* 29 augustus 2018.

³⁴ Van de Streek, *FD* 25 juli 2018.

³⁵ Kavelaars 2021, p. 26.

³⁶ Aandachtspunten voor Wetgevingskwaliteit, Handboek voor de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, p. 89.

³⁷ *Beantwoording van vragen aan het Centraal Planbureau (CPB) over verschillen tussen het CPB-rapport Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord en het Regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst* 2017, p. 23-24.

³⁸ Aandachtspunten voor Wetgevingskwaliteit, Handboek voor de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, p. 89.

draagvlak zijn bij degenen voor wie de beleidsmaatregel geldt. De afschaffing van de dividendbelasting verlicht de werklust voor de Belastingdienst. De ondernemingen die de inhoudingsplicht hebben voor de dividendbelasting hebben ook een lagere administratieve druk bij afschaffing van de dividendbelasting. Controle en toezicht over de dividendbelasting zal niet langer nodig zijn als deze heffing afgeschaft wordt. Doordat de afschaffing van de dividendbelasting juist minder werk oplevert voor de betrokken partijen ben ik van mening dat het afschaffen van de dividendbelasting slaagt voor de uitvoerbaarheidstoets.

2.5 Recente ontwikkelingen

Naar aanleiding van het vertrek van Unilever naar het Verenigd Koninkrijk heeft (toenmalig) Tweede Kamerlid Snels van GroenLinks in 2020 een initiatiefwetsvoorstel ingediend.³⁹ Het is het voorstel voor de Spoedwet conditionele eindafrekening dividendbelasting, ook wel bekend als de exitheffing. Het wetsvoorstel is sindsdien viermaal gewijzigd.⁴⁰ De exitheffing is een verplichting tot eindafrekening bij verplaatsing van de zetel van een bedrijf uit Nederland, fusies en splitsingen. Het wetsvoorstel dient om dividendbelasting die Nederland misloopt door een eerdergenoemde (fictieve) verplaatsing alsnog te innen. De verplaatsing van het hoofdkantoor wordt in onder het voorstel gezien als besmette reorganisatie. Het moet dan gaan om één van de volgende situaties:

1. Een grensoverschrijdende zetelverplaatsing
2. Een grensoverschrijdende fusie
3. Een grensoverschrijdende aandelenfusie
4. Een grensoverschrijdende splitsing

Voor al deze gevallen is het van belang dat het andere land een kwalificerende staat is. Deze staten zijn landen waar geen dividendbelasting wordt geheven of die een step-up geven. Een step-up houdt in dat bij binnenkomst de nog niet uitgekeerde winstreserves aangemerkt worden als gestort kapitaal in de onderneming. Zo een besmette reorganisatie wordt dan voor de bedrijven in Nederland gezien als fictieve winstuitkering ter grootte van de nog niet uitgekeerde winstreserves van de entiteit. De totale som van de winsten wordt dan belast met Nederlandse dividendbelasting. In het originele wetsvoorstel kregen de bedrijven een conserverende naheffingsaanslag met een renteloos uitstel van betaling. In de herziene versie van het voorstel is de heffing accuut en zonder mogelijkheid van uitstel of kwijtschelding.⁴¹ De schuld moet hierbij volgens Verhaeren en Lohuis vastzitten aan de achterliggende aandeelhouders en niet het bedrijf. Hierdoor drukt de schuld als zodanig niet op de vennootschap.⁴² De terugwerkende kracht van het wetsvoorstel is beperkt tot woensdag 8 december 2021.⁴³ Deze datum ligt ongeveer een maand voor het officiële vertrek van de zetel van Shell uit Nederland. Als het wetsvoorstel aangenomen wordt is Shell dus alsnog onderworpen aan de exitheffing.

Voor de duidelijkheid van de problematiek omtrent de exitheffing moeten eerst belastingverdragen uitgelegd worden. In grensoverschrijdende situaties is het mogelijk dat hetzelfde feit tweemaal belast wordt. Dit staat bekend als juridisch dubbele belastingheffing. Het is niet gewenst een dubbele belastingheffing te hebben, dit kan een belemmering voor handel zijn en heeft een enorm

³⁹ *Kamerstukken II 2019/20, 35523, 1, p. 1.*

⁴⁰ *Kamerstukken II 2019/20, 35523, 17, p. 1.*

⁴¹ *Kamerstukken II 2019/20, 35523, 17, p. 5.*

⁴² Verhaeren & Lohuis, *WFR 2020/230*.

⁴³ NOB-commentaar spoedwet conditionele eindafrekening dividendbelasting, *NOB 4 februari 2022*.

hoge belastingdruk op bepaalde economische activiteiten. Om deze situaties te voorkomen bestaat een aantal instrumenten. Hiervoor bestaan eenzijdige regelingen en tweezijdige regelingen om dubbele heffing te voorkomen. Het gaat dan om bilaterale (lees: tweezijdige) belastingverdragen. Een belastingverdrag is een juridisch middel dat tussen veel landen bestaat om dubbele heffing te voorkomen. In belastingverdragen worden de heffingsrechten van het bronland en het woonland van de ontvanger beperkt. Door zo een verdrag wordt de bevoegdheid om te heffen over een belastbaar feit toegekend aan één of beide landen. Wettelijk staan deze verdragen hoger in de rangorde dan de nationale wetgeving.⁴⁴ De basis voor de meeste belastingverdragen is het OESO-Modelverdrag (hierna: OESO-MV) ter voorkoming van dubbele belastingheffing.

De exitheffing heeft twee momenten die belangrijk zijn voor de bepaling van de heffing. Als eerst is het moment van de besmette reorganisatie. Op het exacte moment voorafgaand aan de reorganisatie is het alsof de nog niet uitgekeerde winstreserves uitgedeeld worden aan de aandeelhouders. Het tweede bepalende moment is het moment waarop de vennootschap reëel het dividend uitkeert aan haar aandeelhouders.⁴⁵ Fundamenteel heeft de exitheffing een aantal complicaties met betrekking tot belastingverdragen en het recht tot heffing. Het probleem van de exitheffing komt door het tweede moment, de daadwerkelijke uitkering van de dividenden. Het moment voorafgaand het vertrek van de vennootschappen bestaat dus een belastingplicht over de fictief uitgekeerde winsten. De daadwerkelijke uitkering van deze winsten gebeurt later, wanneer de vennootschappen niet langer in Nederland zijn. Hierdoor lijkt het alsof Nederland door de exitheffing een heffingsrecht opeist over winstuitkeringen van buitenlandse vennootschappen waarover Nederland in beginsel geen heffingsrecht heeft. Nederland heeft geen heffingsrecht in de gevallen waarin de ontvangers van deze winstuitkeringen geen Nederlandse inwoners zijn. Nederland lijkt met de exitheffing alsnog het heffingsrecht op te eisen. Volgens art. 10 lid 5 van het OESO-MV geldt een verbod op heffing van bronbelasting op extra-territoriale uitkeringen door bedrijven.⁴⁶ Door het willen invoeren van de exitheffing wordt de goede trouw van Nederland aan haar verdragspartners in twijfel getrokken. De goede trouw betekent hier dat een verdragsland niet een belastingverdrag zou moeten proberen te omzeilen door middel van nationale wetgeving. Nederland lijkt een langetermijn eenzijdig heffingsrecht op te eisen.

2.6 Deelconclusie

In dit hoofdstuk is de werking en geschiedenis van de Wet DB 1965 behandeld. Hiernaast is ook het commentaar aan bod gekomen en een voorstel voor een wetswijziging. De deelvraag van dit onderzoek dat in dit hoofdstuk behandeld werd luidt: *‘Op welke wijze werkt de Wet op de dividendbelasting 1965 en waarom speelt de vraag naar afschaffing?’*.

De Wet DB 1965 heeft een lange historie en is ook al lange tijd controversieel. De politiek lijkt zich geen raad te weten met deze wet. De afgelopen 20 jaar speelt het idee om de wet af te schaffen, maar er is ook veel tegengas vanuit de politiek. De afschaffing van de dividendbelasting ligt negatief in de publieke opinie. Hierbij wordt als argument benoemd dat kapitaalverstrekkers geen overtollige steun van de Nederlandse overheid behoeven te ontvangen. Het helpt ook niet dat vanuit het Centraal Planbureau geen empirisch bewijs gevonden is dat afschaffing van de dividendbelasting een positief effect zal hebben op de economie.

⁴⁴ Stevens & de Smit 2021, p. 440-441.

⁴⁵ Verhaeren & Lohuis, *WFR* 2020/230.

⁴⁶ Redactie Vakstudie-Nieuws, *V-N* 2020/38.10.

In de vakliteratuur en wetenschap is veel commentaar op de Wet DB 1965. Velen noemen de budgettaire gronden voor het behoud van de dividendbelasting ontoereikend. De kosten van het afschaffen zullen volgens hen makkelijk gedekt worden door de opbrengsten voor de economie. Daarnaast wordt in de vakliteratuur genoemd dat de afschaffing van de dividendbelasting een bevorderlijk effect kan hebben op het Nederlands vestigingsklimaat voor grote bedrijven en beleggers. Het vertrek van Unilever en Shell roept daarbij vraag naar actie op. Over de invloed van de afschaffing van de dividendbelasting op het vestigingsklimaat zal in hoofdstuk vier een uitgebreidere analyse plaatsvinden.

De politiek probeert de kosten voor de economie van het vertrek van de hoofdkantoren van multinationals in te perken door een pleister te plakken op het vertrek met het initiatiefwetsvoorstel voor de Spoedwet conditionele eindafrekening dividendbelasting. Hoewel deze wet in theorie de kosten van het behoud van de dividendbelasting verzacht staat de fiscaal-juridische basis voor deze wet nog niet helemaal. Bovendien geeft de exitheffing een extra prikkel voor bedrijven om zich juist niet in Nederland te vestigen. De optie om in de toekomst na vestiging te vertrekken of te fuseren (wat snel kan gebeuren in tijden van economische onzekerheid) wordt behoorlijk verminderd door de exitheffing.

3 De definitie van welvaart

3.1 Inleiding

Hoofdstuk 3 richt zich op de tweede deelvraag, namelijk: *'Hoe moet welvaart gedefinieerd worden om de invloed van het behoud van de dividendbelasting te meten?'*. In dit hoofdstuk worden centrale theorema's uit de welvaartseconomie uitgelegd en toegespitst op dit onderzoek. Wetenschappelijke bronnen en andere onderzoeken zullen hier centraal staan. Het raamwerk voor de definitie van welvaart in dit onderzoek wordt uitgelegd aan de hand van de Monitor for Well-being van het CBS. De Monitor of Well-being (hierna: MoW) meet meer dan alleen welvaart in Nederland. Hiervoor worden aspecten over welzijn ook meegenomen in het jaarlijks rapport. Deze aspecten zullen een richtlijn bieden waaraan de toetsing van dit onderzoek zal geschieden. Ook zal afgebakend worden welke onderdelen binnen de reikwijdte van dit onderzoek passen en hoe deze gemodelleerd moet worden om de centrale vraag te kunnen beantwoorden.

3.2 Het Bruto Binnenlands Product

3.2.1 Definitie en geschiedenis

Al jarenlang is het bruto binnenlands product (hierna: BBP) de belangrijkste maatstaf van de staat van een economie geweest. Het BBP is een maat om de omvang van een economie te bepalen. Het BBP wordt gemeten over een geografische regio, dit kan een stad, gebied of land zijn. Het is ook gedefinieerd over een bepaalde periode, meestal één jaar of één kwartaal. Het BBP kent twee varianten, namelijk het BBP in basisprijzen en het BBP in marktprijzen. Het laatste van de twee varianten is de relevante variant voor dit onderzoek. Het BBP in basisprijzen wordt berekend door de toegevoegde waarde aan goederen en diensten van huishoudens, ondernemingen en de overheid te sommeren. Om hiermee het BBP in marktprijzen te berekenen moet de waarde van productgebonden belastingen en subsidies en de netto BTW opbrengsten worden opgeteld.⁴⁷ Doordat de economie van een land een circulair karakter heeft is het BBP gelijk aan de som van consumpties van huishoudens en de overheid plus investering en de netto export. Daarnaast is het BBP ook gedefinieerd als de som van de inkomsten uit loonarbeid en ondernemerschap vermeerderd met de belastingen op productie en invoer en subsidies. De definitie binnen een circulaire economie en de definitie op basis van inkomens staan gelijk aan het BBP in marktprijzen. Het zijn immers verschillende manieren om hetzelfde macro-economische instrument weer te geven. De berekenwijze van deze verschillende vormen van het BBP staan in de appendix onder formule 3.1, 3.2, 3.3 en 3.4.

Overheden streven naar een verhoging van het BBP om de economie van het land te verbeteren, hierbij wordt een hoger BBP gebruikt als doelstelling van beleid. In 2007 hebben de Europese Commissie en het Europees Parlement de Beyond GDP Conference georganiseerd. Dit was een conferentie waar een initiatief om de maatstaf van groei en welvaart te verbeteren. Toenmalig president van de Europese Commissie Barroso opende de conferentie met een speech waarin hij zei dat het BBP sinds de jaren dertig van de vorige eeuw gebruikt wordt als maatstaf van economische prestatie.⁴⁸ De econoom Kuznets was essentieel bij de vorming van het BBP als maatstaf. Hij zei dat de welvaart van land nauwelijks kan worden afgeleid uit een meting van het nationaal inkomen.⁴⁹ In 2008 heeft de toenmalige Franse president Sarkozy de commissie voor het meten van economische prestaties en sociale vooruitgang opgericht.⁵⁰ Deze commissie is in het leven geroepen om de limieten

⁴⁷ 'Bruto binnenlands product (marktprijzen) (BBP)', cbs.nl.

⁴⁸ *Beyond GDP Conference Summary 2007*.

⁴⁹ "'The welfare of a nation can scarcely be inferred from a measurement of national income.'", ec.europa.eu.

⁵⁰ *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress 2009*.

van het BBP als maatstaf te zoeken en betere indicatoren voor welvaart te bedenken. In 2018 is in Nederland een initiatief genomen om welvaart in Nederland bij te houden in een overzichtelijk dashboard. De Monitor of Well-being is een publicatie van het CBS waarin verschillende onderdelen van de economie die met de welvaart van het land te maken hebben worden geanalyseerd.⁵¹ De MoW houdt naast het BBP ook rekening met factoren die te maken hebben met milieu, gezondheid, educatie, werkloosheid, veiligheid, vertrouwen in de overheid en ongelijkheid. Hierdoor geeft de MoW een breder beeld van het welzijn van Nederland. De welvaart in een land gaat om een meetbare grootte en het welzijn neemt hiernaast ook immateriële elementen mee. Dit onderzoek gaat om de invloed van de dividendbelasting op de welvaart in Nederland. De MoW meet niet alleen de welvaart, maar ook het welzijn in Nederland. In paragraaf drie wordt uitgelegd hoe de MoW in elkaar zit en welke elementen hieruit naar voren komen in dit onderzoek.

Het gebruik van het BBP als belangrijkste maatstaf komt niet alleen doordat het een effectieve maatstaf is. Het is relatief makkelijk te meten en beleid op in te stellen. In de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw werd het door toenmalig president Roosevelt van de Verenigde Staten gebruikt om economisch beleid toe te passen. Toen was al de vraag of het gebruik hiervan de levensstandaard van de Amerikaanse burger wel zou bevorderen.⁵² Hierna werd het gebruik van BBP als hoofdindicator versterkt door het gebruik ervan bij de Bretton Woods Conference in 1944. Als gevolg van de Tweede Wereldoorlog was wereldwijd sprake van economische instabiliteit. Het gevolg hiervan was het oprichten van het International Monetary Fund (hierna: IMF) aan de hand van de Bretton Woods Conference. Een groot deel van de onderbouwing tijdens het Bretton Woods Conference kwam door ontwikkelde methodologiën van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk om economische activiteit te meten aan de hand van het BBP. Hierdoor werd het BBP de primaire maatstaf van het IMF om economische groei te meten.⁵³ Doordat het BBP al bijna honderd jaar door de wereldpolitiek gebruikt wordt om economisch beleid te meten is het een diepgewortelde term voor moderne beleidsmakers. Het BBP per hoofd van de bevolking wordt veel gebruikt om de levensstandaard tussen landen te vergelijken. Het succes van economisch en fiscaal beleid wordt hiermee ook vaak gemeten. In de Verenigde Staten is het één van de meest uitgebreid onderzochte en bijgehouden economische statistieken. Het BBP wordt door de president, zijn regering en het Huis van Afgevaardigden gebruikt om de nationale begroting op te stellen. De Amerikaanse centrale bank gebruikt BBP om monetair beleid op te stellen. De investeerders op Wall Street gebruiken BBP als indicator van economische activiteit. Het is de basis voor het opstellen van de beleidsplannen voor ondernemers.⁵⁴ Volgens Constanza heeft het gebruik van het BBP wereldwijd dezelfde ontwikkeling doorgemaakt als die in de Verenigde Staten zoals hiervoor omschreven.⁵⁵

3.2.2 Het BBP in Nederland en belastingen

In tabel 3.1 is het BBP en de groei hiervan in Nederland van 2008 tot en met 2022 weergegeven. Op 2009 en 2020 na heeft het BBP jaarlijks een groei doorgemaakt. De netto-opbrengst van de dividendbelasting staat in kolom 4 als percentage van het Nederlands BBP weergegeven. De netto-opbrengst van de dividendbelasting is de bruto-opbrengst minus het gedeelte van afgedragen dividenden dat verrekend kan worden met de inkomsten- en vennootschapsbelasting.⁵⁶ Jaarlijks is de netto-opbrengst van de dividendbelasting tussen de 0,1 en 0,3 procent van het BBP. De opbrengsten

⁵¹ 'Monitor of Well-being: a broader picture', cbs.nl.

⁵² Constanza e.a., *Solutions 2014*, afl. 1, p. 91-97.

⁵³ Constanza e.a., *Solutions 2014*, afl. 1, p. 91-97.

⁵⁴ *Measuring the Economy A Primer on GDP and the National Income and Product Accounts*, Bureau of Economic Analysis U.S. Department of Commerce 2015.

⁵⁵ Constanza e.a., *Solutions 2014*, afl. 1, p. 91-97.

⁵⁶ Kavelaars 2021, p.21

van de dividendbelasting zijn heel laag ten opzichte van het jaarlijks BBP en staan volgens Beetsma en Lorié niet in verhouding tot de complexiteit die de wet meebrengt voor het belastingstelsel.⁵⁷ Ook stond volgens hen het belastingstelsel al onder druk, mede doordat veel buitenlandse beleggers gerechtelijke procedures startten om vrijstelling van dividendbelasting te krijgen. Deze druk is al verlaagd door uitspraken van de Hoge Raad en het Hof van Justitie.

Tabel 3.1 Het Bruto Binnenlands Product van Nederland sinds 2008 (bron: CBS StatLine Opbouw binnenlands product (bbp); nationale rekeningen)

Jaartal	Bruto Product in miljoenen euro's	Binnenlands opzichte van het vorige jaar in procenten	Netto-opbrengst dividendbelasting als percentage van het BBP
2008	647 198	x	0,37 %
2009	624 842	- 3,45 %	0,12 %
2010	639 187	2,30 %	0,16 %
2011	650 359	1,75 %	0,18 %
2012	652 966	0,40 %	0,16 %
2013	660 463	1,15 %	0,17 %
2014	671 560	1,68 %	0,14 %
2015	690 008	2,75 %	0,26 %
2016	708 337	2,66 %	0,21 %
2017	738 146	4,21 %	0,22 %
2018	773 987	4,86 %	0,22 %
2019	813 055	5,05 %	0,23 %
2020	796 530	- 2,03 %	0,24 %
2021	870 587	9,30 %	0,20 % *
2022 (voorlopige cijfers)	958 549	10,10 %	0,20 % *

*Cijfers op basis van geschatte netto-opbrengsten uit tabel 2.1

In Nederland worden alsnog veel beleidsmaatregelen uitgedrukt in termen van het BBP. Zo worden de fiscale beleidsnotities in veranderingen van het BBP uitgedrukt. Het kabinet stelde in 2019 dat de grootste stijging van de collectievelastendruk in veertig jaar tijd bestond uit een stijging van 2 procent van het BBP.⁵⁸ Het CPB voorspelde hiernaast een verhoging van de lastendruk voor het daaropvolgend jaar van 0,5 procent van het BBP.⁵⁹

Het gebruik van het BBP om de staat van een economie samen te vatten wordt door veel economen als onvoldoende ervaren. Aitken benoemt dat een stijging in het BBP niet leidt tot een verbetering in de kwaliteit van leven als de ongelijkheid daalt.⁶⁰ Volgens Aitken is het BBP een prima middel om de productiviteit van een economie te meten, maar niet om welvaart te meten. Toen het concept van het BBP bedacht werd was het volgens Constanza een goed hulpmiddel om een betere wereld te creëren.⁶¹ Het kunnen meten van BBP zou de mogelijkheid bieden beleid te creëren waarmee de maatschappij vooruit zou gaan. Volgens Constanza was het ideaalbeeld dat verbetering van het BBP zou leiden tot een productievere economie. Een betere economie levert meer banen, hoger inkomen en betere toegang tot de basisbehoeften die men nodig heeft. Constanza zegt dat

⁵⁷ Beetsma & Lorié, *WFR* 2018/164.

⁵⁸ Vording, *WFR* 2018/179.

⁵⁹ Centraal Planbureau, 'Macro-Economische Verkenning 2019'.

⁶⁰ Aitken, *National Institute Economic Review* 2019, afl. 249, p. R3-R16.

⁶¹ Constanza e.a., *Solutions* 2014, afl. 1, p. 91-97.

tegenwoordig het gebruik van het BBP dus niet meer toereikend is als enige maatstaf van een economie. Dit heeft als gevolg dat de politieke nadruk op de groei van het BBP in een land zou kunnen leiden tot verhoging van conflicten en achteruitgang van het milieu. Hiernaast is een permanente groei van het BBP niet per definitie iets goeds. Daly zegt dat economische groei juist kan leiden tot achteruitgang van een economie.⁶² De economie bestaat volgens Daly niet op zichzelf in een bubbel. Het is een onderdeel van de uitputtende middelen die we uit de natuur kunnen halen. Als de economie te ver groeit zal dat ten koste gaan van het natuurlijk kapitaal, namelijk de planten, dieren en grondstoffen. Als groei het optimale punt voorbij gaat noemt Daly dit oneconomische groei. Het gevolg hiervan is dat de groei niet langer duurzaam is en ecologische rampen kunnen volgen. Hiervoor noemt hij als voorbeeld olielekken bij winning van aardolie. Het gebruik van het BBP als maatstaf voor de staat van de economie lijkt dus ontoereikend.

3.3 Brede welvaart in Nederland volgens de MoW

Het is duidelijk dat alleen het BBP geen compleet beeld geeft over de staat van een economie. In deze paragraaf wordt de Monitor of Well-being onder de loep genomen om te kijken welke aspecten belangrijk zijn om het welzijn van een land te bepalen. De MoW maakt een dashboard met daarin de brede welvaart van Nederland. De brede welvaart is een term die de definitie van welvaart uitbreidt met aspecten van het welzijn.

3.3.1 Het ontstaan van de MoW

In 2015 heeft de Tweede Kamer de tijdelijke 'commissie Breed welvaartsbegrip' opgezet.⁶³ Het doel van deze commissie was op zoek te gaan naar middelen naast het BBP om Nederlandse welvaart in kaart te brengen. In een rapport van 2016 heeft de commissie hun bevindingen gepubliceerd. De commissie vond dat het BBP geen brede welvaart meet.⁶⁴ Volgens de commissie meet het BBP alleen de welvaart uit marktgoederen en -diensten en diensten van de overheid. Het is voor de brede welvaart ook van belang welvaart uit niet-markgoederen en niet-economische factoren te meten. De meting van brede welvaart behoort volgens de commissie niet om het BBP te vervangen als indicator. De indicatoren waarmee de brede welvaart bepaald worden moeten gezamenlijk met het BBP bekeken worden om een duidelijk beeld van de welvaart in een land te krijgen.⁶⁵ Aan de hand van het rapport van de commissie is de MoW opgezet door het CBS. Hoewel de MoW op verzoek van de Tweede Kamer is opgezet door het CBS heeft de politiek nog niet besloten om beleid daadwerkelijk op basis van het MoW te maken. Het jaarlijkse rapport maakt gebruik van een drievoudige splitsing voor het onderzoek naar de brede welvaart. Het CBS onderzoekt het 'hier en nu', 'later' en 'elders'. Deze drie aspecten meten de brede welvaart van Nederland aan de hand van verscheidene variabelen. Hiermee wordt de brede welvaart van de Nederlandse inwoners gemeten. Hiermee wordt het welvaartsniveau in het 'hier en nu' bepaald. Aan de hand van deze methode voorspelt het CBS ook de gevolgen voor het welvaartsniveau voor toekomstige generaties ('later') en in andere landen ('elders'). Het CBS meet de brede welvaart aan de hand van 17 Sustainable Development Goals (hierna: SDG's).⁶⁶ De lijst van SDG's ziet er als volgt uit:

1. Geen armoede
2. Geen honger

⁶² Daly, *Scientific American* 2005, afl. 293, p. 100-107.

⁶³ 'Tijdelijke commissie Breed welvaartsbegrip (Tweede Kamer) (TCBRW)', parlement.com.

⁶⁴ *Kamerstukken II 2015/16*, 34298, 3, p. 26.

⁶⁵ *Kamerstukken II 2015/16*, 34298, 3, p. 47.

⁶⁶ 'Monitor of Well-being & the Sustainable Development Goals 2021 – Comprehensive picture', cbs.nl.

3. Goede gezondheid en welzijn
4. Kwaliteitsonderwijs
5. Gendergelijkheid
6. Schoon water en sanitair
7. Betaalbare duurzame energie
8. Waardig werk en economische groei
 1. Economie en productiefactoren
 2. Arbeid en vrijetijd
9. Industrie, innovatie en infrastructuur
 1. Infrastructuur en mobiliteit
 2. Duurzame bedrijvigheid
 3. Kennis en innovatie
10. Vermindering van ongelijkheid
 1. Ongelijkheid verminderen: sociale samenhang en ongelijkheid
 2. Ongelijkheid verminderen: financiële houdbaarheid
11. Duurzame steden en gemeenschappen
 1. Wonen
 2. Duurzame steden en gemeenschappen: leefomgeving
12. Verantwoorde consumptie en productie
13. Klimaatactie
14. Leven in het water
15. Leven op het land
16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten
 1. Veiligheid en vrede
 2. Instituties
17. Partnerschap om doelstellingen te bereiken

De SDG's zijn een aangepaste lijst vanuit de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.⁶⁷ Deze ontwikkelingsdoelen omvatten internationale afspraken voor doelen op gebied van de brede welvaart en de duurzaamheid hiervan. Het CBS onderzoekt per SDG de stand van zaken in Nederland. Hieronder zijn de drie richtingen van de MoW nader uitgelegd.

3.3.2 Hier en nu

Het 'hier en nu' gaat om de ontwikkelingen op de korte- tot mediumtermijn. Het hier en nu omvat acht thema's. Het CBS heeft elk thema beschreven en aangegeven welke SDG's bij welk thema horen.⁶⁸ Hieronder is een lijst die de acht thema's benoemt met daarbij een korte omschrijving van het thema en de bijbehorende SDG's.

Subjectief welzijn

Het persoonlijk welzijn van de bevolking is in brede zin de mate van tevredenheid met het leven.

Materieel welzijn (SDG 1, 8, 9, 10 & 12)

Het materieel welzijn omvat het besteedbaar inkomen van de bevolking en de goederen en diensten die zij kunnen aanschaffen om hun leven mee te verrijken.

Gezondheid (SDG 3)

⁶⁷ 'Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2022', cbs.nl.

⁶⁸ 'Monitor of Well-being & the SDG's 2021', cbs.nl.

Gezondheid is een kernfactor voor de kwaliteit van het leven. De kwaliteit van het leven wordt ook sterk beïnvloed door het dieet. Een groot probleem op dit gebied is bijvoorbeeld overgewicht.

Werk en vrijetijd (SDG 4, 8 & 9)

Voor een groot deel van de bevolking is het welzijn gekoppeld aan een goed passende baan. Anderzijds heeft vrijetijdsbesteding grote invloed op waargenomen kwaliteit van leven. Om deze redenen moet een balans bestaan tussen werk en vrijetijd. Daarnaast is een goede scholing van groot belang voor verbeterde baankansen.

Staat van huisvesting (SDG 11)

Een redelijke woonaccommodatie is een basisbehoefte. De Nederlandse bevolking geeft een aanzienlijk deel van hun inkomen uit aan hun eigen woning.

Maatschappij (SDG 1, 5 & 10)

Een maatschappij waarin iedereen mee kan doen en iedereen vertrouwen heeft in de overheid en het rechtssysteem is een onderdeel van het welzijn van een land. Het sociale leven van het volk speelt hiernaast een belangrijke rol.

Veiligheid (SDG 11 & 16)

Misdaad heeft een directe invloed op de kwaliteit van het leven van de slachtoffers. Het daadwerkelijk risico om slachtoffer te worden en het gevoel van veiligheid spelen een rol bij het welzijn.

Milieu (SDG 2, 6, 7, 13, 14 & 15)

Een gezonde leefomgeving is een basisbehoefte. Een schone lucht, veilig drinkwater en een gifstofvrije grond zijn essentiële onderdelen van een gezonde leefomgeving. Gezondheidsproblemen als gevolg van vervuiling hebben een negatieve invloed op welzijn. Hiernaast is een omgeving vol met natuur goed voor het welzijn. Hierdoor kunnen flora en fauna goed blijven bestaan.

3.3.3 Later

Het 'later' in de MoW is een maatstaf van de middelen die toekomstige generaties nodig hebben om op zijn minst hetzelfde niveau van brede welvaart te bereiken waarop huidige generaties zich bevinden. De keuzes die de maatschappij als geheel maakt in het hier en nu hebben gevolgen voor de komende generaties. Verschillende soorten kapitaal zijn nodig om de kwaliteit van het leven te waarborgen. Onder deze soorten vallen economisch, natuurlijk, menselijk en sociaal kapitaal. Essentieel is dat het niveau van deze soorten kapitaal per hoofd van de bevolking gelijk blijft of groeit op de lange termijn.⁶⁹

Het economisch kapitaal omvat de fysieke middelen en infrastructuur waarmee materieel welzijn en economische groei gegenereerd wordt. Deze middelen zijn voornamelijk van belang voor de werking van de economie. Voor de Nederlandse economie is ook van belang dat de kennis bij bedrijven groeit. Dit wordt bereikt door te investeren in onderzoek en ontwikkeling. Het natuurlijk kapitaal omvat de staat van het milieu in de omgeving van mensen en grondstoffen. Voor de brede welvaart is de staat van het milieu van belang. De biodiversiteit en de kwaliteit van de atmosfeer en de grond hebben ook grote invloed op de brede welvaart in de toekomst. De brede welvaart van de komende generaties is hiernaast afhankelijk van de mate van het gebruik van hernieuwbare energie. Het menselijk kapitaal bestaat voornamelijk uit het hebben van goed passend werk en het aantal

⁶⁹ 'Monitor of Well-being & the SDG's 2021', cbs.nl.

werkuren in de week. Het sociaal kapitaal is een weerspiegeling van de kwaliteit van sociale interacties in de maatschappij. De waarde van het sociaal kapitaal wordt voornamelijk gemeten aan het niveau van vertrouwen dat de burgers hebben in elkaar en de overheid.

3.3.4 Elders

De wijze waarop de brede welvaart in het 'hier en nu' in Nederland wordt gevormd heeft ook invloed op de brede welvaart 'elders' in de wereld. De invloed van het kapitaal in Nederland stopt immers niet bij de landsgrenzen. De methode waarbij de brede welvaart 'elders' meegenomen wordt over het algemeen niet veel gebruikt in de omschrijving van de brede welvaart in een land. De meeste landen kijken slechts naar de welvaart in het eigen land met een nadruk op het 'hier en nu' en minder op het 'later'.⁷⁰

3.3.5 Toespitsing op dit onderzoek

De MoW geeft een aantal indicatoren waaraan de brede welvaart gemeten kan worden. De les om hieruit te halen is dat welvaartsimpact op een drietal domeinen getoetst kan worden. Het 'hier en nu' en het 'later' zijn voor dit onderzoek voornamelijk relevant. Onderzoeken wat de invloed is 'elders' kan interessante bevindingen opleveren, maar valt buiten de reikwijdte van dit onderzoek. De directe lokale invloed van het vertrek van de hoofdkantoren van Unilever en Shell uit Nederland staan in dit onderzoek centraal. Het is dus relevant om verder te kijken dan alleen de invloed op het BBP. Hiervoor leert het MoW dat ook gekeken moet worden naar aspecten die het algemeen welzijn van de maatschappij beïnvloeden. Dit onderzoek zal dan voornamelijk kijken naar de specifieke gevolgen van de zetelverplaatsing naar het buitenland. Hiervoor zal ook gekeken worden naar de verwachte toekomstige gevolgen van het behoud van de dividendbelasting en het vertrek van de hoofdkantoren. De publieke opinie speelt hierbij een rol. Het vertrouwen in de overheid en het gevoel van tevredenheid zijn belangrijke aspecten van de brede welvaart. De invloed op het lokale niveau van kennis wordt ook bekeken voor het 'hier en nu'. Naast de invloed op het welzijn moet ook de economische invloed bekeken worden. Immers zijn beide aspecten belangrijk om een goed beeld van de staat van een economie te krijgen en bestaat de brede welvaart uit beide onderdelen. Het gevolg voor het Nederlands vestigingsklimaat wordt geanalyseerd om de toekomstige invloed van het behoud van de dividendbelasting te onderzoeken.

3.4 Welvaart als doel voor de politiek

De effectiviteit van beleid moet dus niet alleen aan de hand van het BBP, maar ook op basis van brede welvaart, bepaald worden. De overheid kan beleid invoeren om rechtstreeks te proberen het welzijn van de maatschappij te verbeteren en daarmee de welvaart van het land te verhogen. De Europese Unie heeft in het 'Verdrag betreffende de Europese Unie' zelfs opgenomen dat het verbeteren van het welzijn van de burgers één van de doelen van de Unie is.⁷¹ Zo heeft Rijkers beargumenteerd dat welvaart bereikt kan worden door middel van correct fiscaal beleid.⁷² De toepassing van welvaart als maatstaf voor (fiscaal) beleid kan leiden tot andere beleidskeuzes. Welvaartsindicatoren kunnen helpen de prioriteiten van beleid beter in kaart te brengen. De condities die bereikt moeten worden om verhoging van de brede welvaart in een bepaald gebied te bereiken worden dan makkelijker te definiëren. Zo kunnen specifieke oplossingen voor de problemen die het beleid wil oplossen efficiënter gevonden worden. Hiernaast kan brede welvaart gebruikt worden om de maatschappij te onderwijzen

⁷⁰ 'Monitor of Well-being & the SDG's 2021', cbs.nl.

⁷¹ Artikel 3 lid 1 Verdrag betreffende de Europese Unie.

⁷² Rijkers, *WFR* 2009/855.

over de invloed en de onderbouwing van beleid. De brede welvaart biedt een duidelijk raamwerk om te discussiëren over de doelen en acties van de politiek.

3.5 Deelconclusie

In dit hoofdstuk is de economische achtergrond van het BBP uitgelegd. Daarbij is aandacht besteed aan de geschiedenis van het gebruik van het BBP als maatstaf voor de staat van een economie. Hierbij is vooral nadruk gelegd op het commentaar vanuit de economische wetenschap op het gebruik van het BBP als enige indicator van de economie van een land. Hierbij is gebleken dat het BBP een beperkt beeld van de staat van een land geeft. Om een goed beeld te krijgen moet gekeken worden naar de welvaart in brede zin. Dit leidt logischerwijs tot de deelvraag die in dit hoofdstuk centraal stond: *‘Hoe moet welvaart gedefinieerd worden om de invloed van het behoud van de dividendbelasting te meten?’*.

Om een antwoord op deze vraag te vinden is houvast gevonden in de MoW van het CBS. De MoW meet de welvaart in Nederland door in drie dimensies verschillende thema’s omtrent de brede welvaart te analyseren. De brede welvaart is een uitbreiding van welvaart met aspecten van welzijn. Hiervoor kijkt het CBS naar het ‘hier en nu’, het ‘later’ en het ‘elders’. Hier worden verschillende thema’s meegenomen die de brede welvaart van Nederland samenvatten.

Welvaart wordt voor dit onderzoek deels gemeten aan de hand van de economische invloed van de dividendbelasting. Hiernaast wordt ook de invloed op de werkloosheid, publieke opinie en menselijk kapitaal in de vorm van kennis gemeten. Als laatst moet gekeken worden naar de mogelijke toekomstige invloeden, dit gebeurt aan de hand van de invloeden voor het Nederlands vestigingsklimaat en de lange termijn effecten.

4 De impact van de dividendbelasting

4.1 Inleiding

Hoofdstuk 4 richt zich op de derde deelvraag, namelijk: ‘*Wat heeft het behoud van de dividendbelasting in 2020 Nederland opgeleverd en gekost?*’. In dit hoofdstuk wordt de toets van het onderzoek uitgevoerd. De gevolgen van het behoud van de dividendbelasting worden geanalyseerd. De nadruk zal liggen op het vertrek van de hoofdkantoren van Shell en Unilever uit Nederland. Hiervoor zal worden gekeken naar de voor- en nadelen voor Nederland van de verplaatsing van de zetels en het behoud van de dividendbelasting. De invloed op de economie en invloeden op de brede welvaart worden geanalyseerd en uitgewerkt.

4.2 De exodus van multinationals

Het is duidelijk dat de dividendbelasting een controversieel onderwerp is in Nederland. De politiek worstelt met het bestaan van deze wet. De dividendbelasting kan in sommige gevallen voor het bedrijfsleven een belemmering vormen. Unilever heeft eind 2020 haar hoofdkantoor verhuisd naar Verenigd Koninkrijk.⁷³ Hierop volgend heeft Shell in het begin van 2022 de zetel verplaatst naar het Verenigd Koninkrijk.⁷⁴ Het vertrek van de zetels van deze grote multinationals is naar hun eigen zeggen niet geweest vanwege de dividendbelasting. Echter is door beide bedrijven voor het vertrek van de zetels wel aangegeven dat de dividendbelasting in Nederland een belemmering vormt om hun hoofdhuis in Nederland te houden. De verplaatsing van hun zetels is voor Unilever en Shell hiernaast aangemoedigd door hun duale structuur met Nederlandse en Engelse aandelen. Het is niet zeker of eenzelfde verhuizing van het hoofdkantoor kan plaatsvinden voor bedrijven die deze structuur niet hebben, maar het is geen uitgesloten toekomstbeeld. Dit onderzoek houdt als centrale vraag aan wat de gevolgen zijn van het behoud van de dividendbelasting op de welvaart in Nederland. In dit hoofdstuk zal verder worden gekeken naar de directe impact van het vertrek van deze bedrijven op de welvaart. Hiernaast gaat het om de bredere invloed van de dividendbelasting zelf. De invloeden van deze belastingwet zijn voor het Nederlands vestigingsklimaat voornamelijk belangrijk voor de lange termijn.

Het kabinet heeft in 2018 een wetsvoorstel bekendgemaakt waarin de plannen om de dividendbelasting af te schaffen naar voren kwamen.⁷⁵ Tegelijkertijd met dit voorstel om de dividendbelasting af te schaffen zou een geconditioneerde dividendbelasting ingevoerd worden, die zou moeten voorkomen dat het afschaffen van de dividendbelasting zou leiden tot fiscale constructies die belastingontwijking zouden faciliteren.⁷⁶ De regering gaf als motivering voor de afschaffing van de dividendbelasting dat deze afschaffing een verbetering van het investeringsklimaat zou zijn. Dit laatste zal verder onderzocht worden in dit hoofdstuk.

4.3 Het behoud van de dividendbelasting

Als gevolg van het voorstel om de dividendbelasting af te schaffen zijn er meerdere debatten geweest over het afschaffen van dit belastinginstrument in de Tweede Kamer. In 2018 is het voorstel al afgewezen door de politiek.⁷⁷ Hierna is in 2021 het afschaffen nogmaals aan bod gekomen toen Shell

⁷³ Ackerman, *Evening Standard* 30 november 2020.

⁷⁴ ‘Shell PLC’, find-and-update.company-information.service.gov.uk.

⁷⁵ *Kamerstukken II 2018/19*, 35028, 21, p. 13.

⁷⁶ Kavelaars 2021, p.26.

⁷⁷ Kester, *EenVandaag* 17 december 2018.

dreigde hun zetel te verplaatsen naar het Verenigd Koninkrijk, maar ook toen is het voorstel verworpen.⁷⁸

Vanuit de wetenschap ontstond commentaar op de afschaffing van de dividendbelasting. Volgens Van de Streek worden in andere gevallen uitgebreide rapporten opgesteld voor het invoeren van ingrijpende belastingherzieningen. In dit geval ontbraken volgens Van de Streek zulke uitgebreide rapporten, waardoor hij van mening is dat de inzichten in de keuze om de wet af te schaffen ontbraken.⁷⁹ In de toekomst zou dit geen belemmering hoeven zijn om de dividendbelasting af te schaffen. Als het ontbreken van deze uitgebreide analyse negatieve gevolgen oplevert lijkt het mij dat het beter kan zijn de dividendbelasting te houden. Uit een enquête in De Telegraaf door Martin Visser in 2017 bleek dat negen van de tien gevraagde hoogleraren tegen afschaffing van de dividendbelasting zijn.⁸⁰ In deze enquête wordt vooral genoemd dat de dividendbelasting het Nederlands vestigingsklimaat niet duidelijk aantast. Hiernaast zou de afschaffing Nederlandse bedrijven niet ten goede komen en is de motivatie voor de afschaffing niet duidelijk vanuit de politiek. Volgens Baarsma en Badir is hiernaast de afschaffing van de dividendbelasting een aandikker van de staatskassen van buitenlandse overheden waar verrekening van de Nederlandse bronheffing geldt.⁸¹ Jacobs noemt de afschaffing van de dividendbelasting: "Blind gokken met de dividendbelasting".⁸² Het is volgens Jacobs blind gokken omdat het kabinet besloot de dividendbelasting af te schaffen zonder dat het voor hen duidelijk was wie het voordeel ontvangt bij het afschaffen. Uit onderzoek van Yagan uit 2015 is gebleken dat een verlaging van de dividendbelastingdruk geen effect heeft op kapitaalinvesteringen en lonen.⁸³ Jacobs vermoedt dat de afschaffing van de dividendbelasting weinig effect zal hebben op investeringen in Nederlandse bedrijven en dan ook nagenoeg geen effect zal hebben op de werkgelegenheid.⁸⁴ Jacobs is ook van mening dat het vestigingsklimaat in Nederland niet verbeterd door afschaffing van de dividendbelasting, omdat de gemiddelde belastingdruk op Nederlandse ondernemingen niet toeneemt volgens de doorrekening van het CPB.⁸⁵

Het effect op de maatschappij moet ook in acht genomen worden. De publieke opinie wijst vooral naar het behoud van de heffing. Slechts een klein deel van de Nederlanders is voor het afschaffen van dividendbelasting. In 2017 was dit 24 procent van de Nederlanders en in 2018 daalde dit percentage naar 15 procent van de Nederlanders.⁸⁶ Volgens het EenVandaag opiniepanel was het terugnemen van het voornemen van de afschaffing van de dividendbelasting het politieke hoogtepunt van het jaar 2018.⁸⁷ Uit de rapportcijfers van 'De Politieke Barometer' over het kabinet Rutte III is ook te zien dat de beoordeling van het kabinet daalde naar een onvoldoende na het Tweede Kamerdebat over de afschaffing van de dividendbelasting.⁸⁸ Kortweg levert de dividendbelasting blijkbaar een tevredenheid bij het volk op. Het behouden van deze wet verbetert de publieke opinie van en het vertrouwen in de overheid. Beide zijn belangrijke aspecten voor de brede welvaart in Nederland.

⁷⁸ Schreinemachers, *rtl nieuws* 15 november 2021.

⁷⁹ 'Afschaffing dividendbelasting: 'Nederland wordt de pinautomaat van Europa'', nos.nl.

⁸⁰ Visser, *De Telegraaf* 8 november 2017.

⁸¹ Baarsma & Badir, *FD* 6 november 2017.

⁸² Jacobs, *TPEdigitaal* maart 2018.

⁸³ Yagan, *American Economic Review* 2015, afl. 105, p. 3531-3563.

⁸⁴ Jacobs, *TPEdigitaal* maart 2018.

⁸⁵ Centraal Planbureau, 'Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord', 2017.

⁸⁶ Vis, *SRV* 28 augustus 2018.

⁸⁷ Kester, *EenVandaag* 17 december 2018.

⁸⁸ IPSOS, 'Prinsjesdagonderzoek 2022', p. 33.

Een ander argument voor het behoud van de dividendbelasting is dat de dividendbelasting de staatskas jaarlijks ongeveer 1,7 tot 1,9 miljard euro opgelevert. Jaarlijks is dit ongeveer 0,20 tot 0,24 procent van het BBP en 0,5 tot 0,6 procent van de totale belastingopbrengsten. De historische opbrengsten bieden echter geen garantie voor toekomstige opbrengsten. De hoogte van de opbrengsten van de dividendbelasting voor het Rijk zijn afhankelijk van een tweetal aspecten.

Het eerste aspect is de hoogte van het dividend afhankelijk van de conjunctuur, de veranderingen in de groei van de economie op de korte termijn. Als het goed gaat met de economie hebben bedrijven meer winst en zijn zij in staat meer dividend uit te keren. Uit hoofdstuk twee is gebleken dat de opbrengsten van de dividendbelasting hier direct mee in verband staan, omdat de afgedragen dividendbelasting een percentage is van de uitgekeerde dividenden. Het tweede aspect is de opbrengst van dividendbelasting rechtstreeks afhankelijk van het percentage buitenlandse beleggers in Nederlandse bedrijven. Hoofdstuk twee legt ook uit dat de dividenden uitgekeerd aan Nederlandse beleggers niets toevoegen aan de staatskas. De wereldeconomie lijkt volgens het IMF in de komende jaren weer te verbeteren na een trage start in 2023.⁸⁹ Als de voorspellingen van het IMF kloppen, betekent dit dat Nederlandse ondernemingen naar verwachting meer winsten zullen hebben in de komende jaren. Deze verhoogde winsten hebben als gevolg dat meer winstreserves beschikbaar zijn om als dividend uitgekeerd te worden. Als de ingehouden dividendbelasting over deze winstuitkeringen niet in de teruggaaf voor de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting vallen, betekent dat een groei in de netto-opbrengsten vanuit de dividendbelasting voor Nederland. De import van kapitaal is dus bevorderlijk voor de inkomsten van het Rijk.

Dit tweede aspect is afhankelijk van de wil van buitenlandse investeerders om in Nederland te investeren. Hiervoor heeft de overheid een initiatief om de buitenlandse investeerders aan te trekken. Het 'Invest in Holland netwerk' trekt in opdracht van de Nederlandse overheid buitenlandse investeringen aan. In 2022 was het Invest in Holland netwerk betrokken bij 327 investeringsprojecten in Nederland van buitenlandse bedrijven.⁹⁰ Het netwerk heeft als doel het aantrekken en behouden van buitenlandse bedrijven in Nederland. Hiernaast ligt de nadruk op bijdragen aan economische groei en duurzaamheid. De afgelopen jaren begint een trend zichtbaar te worden in het aantal buitenlandse investeringen in Nederlandse investeringsprojecten voor onderzoek en ontwikkeling. Het doel van het Invest in Holland netwerk is helpen deze trend door te zetten en eenzelfde trend in andere sectoren te laten ontstaan. Minister Adriaansens van Economische Zaken en Klimaat zei in een brief aan de Tweede Kamer dat de nadruk blijft liggen op deze groei aansterken en voornamelijk meer investeringen aan te trekken die de maatschappij verder helpen.⁹¹ Het is weliswaar geen exacte wetenschap om de toekomst van de economie te voorspellen, maar het behouden van de dividendbelasting levert de staat een stabiel inkomen op.

Hiernaast kunnen de inkomsten van de staat gedeeltelijk gewaarborgd worden als de Spoedwet conditionele eindafrekening dividendbelasting wordt ingevoerd. Echter is de wet nog niet op een punt waarbij de invoering aanstonds te verwachten is. Ook al wordt de Spoedwet ingevoerd zullen de extra inkomsten gelimiteerd zijn, omdat de exitheffing alleen toegepast kan worden op bedrijven die hun zetel naar kwalificerende landen verplaatsen. Daarentegen heeft de exitheffing potentieel een afschrikwekkend effect op buitenlandse ondernemingen die hun zetel naar Nederland willen verplaatsen, omdat zij dan een barrière hebben om in de toekomst weer te vertrekken uit Nederland.

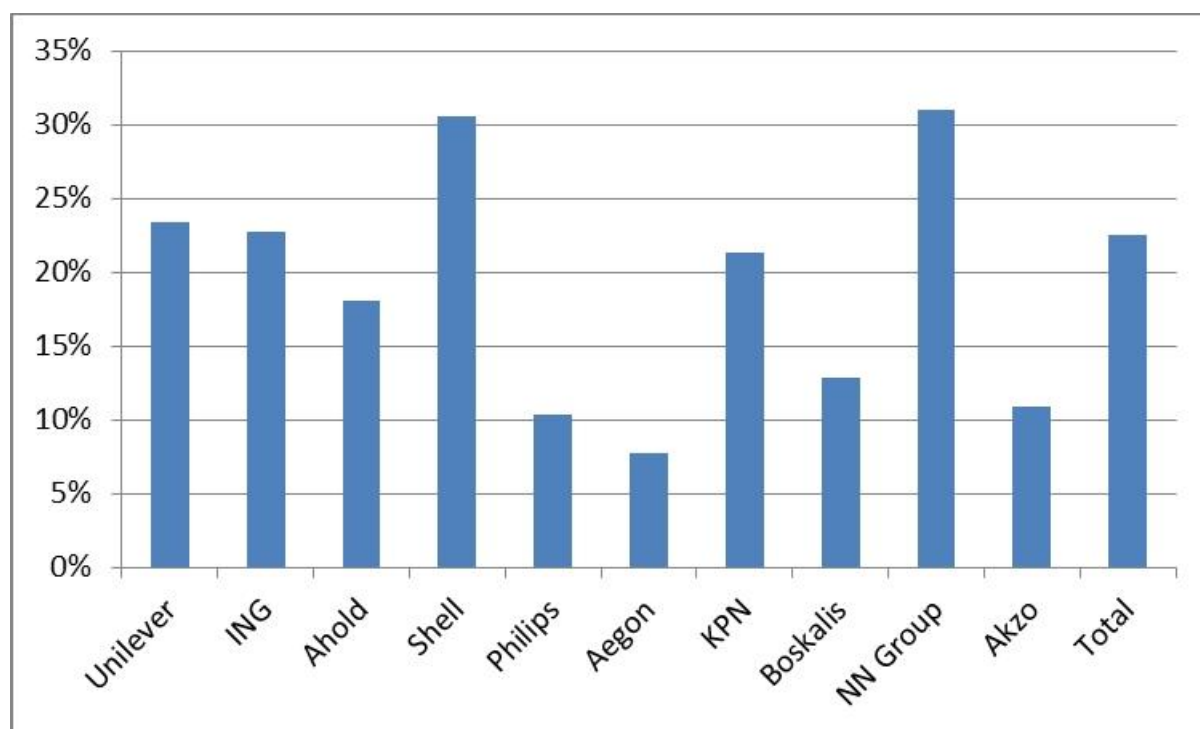
⁸⁹ 'Global Economy to Slow Further Amid Signs of Resilience and China Re-opening', imf.org.

⁹⁰ 'Buitenlandse investeringen maken Nederland sterker, innovatiever en duurzamer', rijksoverheid.nl.

⁹¹ *Kamerstukken II 2022/23, 32637, 564, p. 1.*

4.4 De afschaffing van de dividendbelasting

Het behoud van de dividendbelasting kent niet alleen voordelen, maar ook nadelen. Het eerste gevolg is al duidelijk gemaakt in het eerste hoofdstuk van dit onderzoek. Nederland is al het hoofdkantoor van twee prominente multinationals kwijtgeraakt, namelijk Unilever en Shell. De vraag is nu of het vertrek van deze hoofdkantoren geen precedent zal scheppen voor andere grote multinationals om hun zetels te verplaatsen. Unilever en Shell zijn niet de enige bedrijven in Nederland met een aanzienlijke hoeveelheid buitenlands kapitaal. Het is dit buitenlands kapitaal dat een reden kan vormen de zetel te willen verplaatsen. Niet alleen Unilever en Shell hebben in het verleden gepleit voor de afschaffing van de dividendbelasting, maar ook andere grote bedrijven zoals Philips en Akzo Nobel.⁹² Het gaat om een aanzienlijke hoeveelheid buitenlandse investeerders die de Nederlandse bronheffing op dividenden niet kunnen verrekenen. Uit onderzoek van SOMO in 2017 is gebleken dat bij een aantal grote bedrijven meer dan 10 procent van hun buitenlandse investeerders de Nederlandse dividendbelasting niet kunnen verrekenen.⁹³ De uitkomsten van dit onderzoek staan in figuur 4.1. De grafiek in figuur 4.1 geeft tien van de grootste bedrijven met hun percentage aan buitenlandse aandeelhouders die de Nederlandse dividendbelasting niet kunnen verrekenen weer. Het percentage is uitgedrukt in termen van de grootte van de investering.

Figuur 4.1. Percentage van aandeelhouders dat de Nederlandse dividendbelasting niet kan verrekenen in hun woonland bij tien van de grootste bedrijven in Nederland in 2017. Op de y-as is het percentage van de buitenlandse investeringen waarvan de Nederlandse dividendbelasting niet verrekend kan worden weergegeven. (bron: 'Afschaffing van de dividendbelasting: wie wint er nou?', somo.nl)

Het is nog niet duidelijk of de exodus van Unilever en Shell een precedent heeft geschapen voor andere multinationals om hun bedrijfszetel te verplaatsen, maar het zou een gevolg kunnen zijn van het behoud van de dividendbelasting. De vraag is dus wat de dividendbelasting met het vestigingsklimaat in Nederland doet. Het vestigingsklimaat is niet alleen een reden voor bedrijven om

⁹² "Grote bedrijven zetten onderhandelaars kabinet onder druk", nos.nl.

⁹³ 'Afschaffing van de dividendbelasting: wie wint er nou?', somo.nl.

naar Nederland te komen, maar ook een reden voor bedrijven om in Nederland te blijven. Hierbij dus ook een reden voor buitenlands kapitaal om zijn weg naar Nederland te vinden. Het vestigingsklimaat is al meermaals door de politiek als reden genoemd om de dividendbelasting af te schaffen. Volgens De Groot lopen de meningen binnen de politiek hierover uiteen.⁹⁴ De Groot zegt dat het Ministerie van Economische Zaken en het Ministerie van Financiën het niet eens zijn over de invloed van de afschaffing van de dividendbelasting op het vestigingsklimaat. Uit een notitie van het Ministerie van Financiën blijkt dat de afschaffing van de dividendbelasting leidt tot het aantrekken en behouden van beursgenoteerde houdstermaatschappijen.⁹⁵ Hiernaast blijkt uit een andere notitie van het Ministerie van Financiën dat verlaging van de vennootschapsbelasting een passendere tactiek is om het vestigingsklimaat te verbeteren.⁹⁶ Uit een notitie van het Ministerie van Economische Zaken komt naar voren dat een heroverweging van de dividendbelasting de juiste route is om het vestigingsklimaat te verbeteren.⁹⁷ Volgens Pötgens en Sleurink is de dividendbelasting een uitgesproken minpunt voor het Nederlandse vestigingsklimaat.⁹⁸ Het CPB heeft geen empirisch bewijs kunnen vinden dat de dividendbelasting een negatief effect heeft op het vestigingsklimaat.⁹⁹ Het CPB heeft echter geen uitgebreid onderzoek gedaan naar de gevolgen van de dividendbelasting op het vestigingsklimaat. Het is dus mogelijk dat dividendbelasting in de huidige vorm het aantrekken en behouden van grote multinationals belemmert. Hier is echter geen consensus over binnen de wetenschap. Het lijkt er mijns inziens op dat er reden is om te vermoeden dat de afschaffing van de dividendbelasting het vestigingsklimaat niet verbetert. Het CPB heeft geen bewijs voor verbetering gevonden en vanuit de wetenschap lijken meer bronnen aan te geven dat de afschaffing van de wet het vestigingsklimaat niet zal verbeteren.

Het directe gevolg van het vertrek van Unilever en Shell moet ook geanalyseerd worden. Voor dit onderzoek is, zoals in hoofdstuk drie besproken, van belang of er gevolgen zijn voor de Nederlandse werkloosheid en de kennis in het land. Unilever heeft in 2020 de bedrijfszetel verplaatst naar het Verenigd Koninkrijk. Naar eigen zeggen zou de reorganisatie van Unilever geen gevolgen hebben voor de werkgelegenheid in Nederland.¹⁰⁰ Volgens Unilever is na de verhuizing ook geen baan verloren gegaan. Immers heeft Unilever alleen de bedrijfszetel naar het Verenigd Koninkrijk verplaatst en zijn de overige Nederlandse activiteiten in Nederland gebleven. De werkgelegenheid, geschept door een hoofdkantoor, is gering ten opzichte van de overige activiteiten van Unilever. Zo had Unilever in 2022 wereldwijd 127.000 werknemers, waarvan 96.000 in fabrieken en overige kantoren werkzaam waren.¹⁰¹ Hiernaast was het design van het hoofdkantoor in Rotterdam ingericht op 750 werknemers.¹⁰² Eind 2020 werkten 2400 mensen voor Unilever Nederland. Een jaar later werkten 2700 mensen voor Unilever Nederland.¹⁰³ Verder heeft Unilever duidelijk gemaakt aan rtl nieuws dat de belofte om in Nederland te blijven investeren waar is gemaakt, doordat zij 'Paula's Choice' hebben overgenomen. Een woordvoerder van gemeente Rotterdam heeft rtl nieuws ook verteld dat Unilever nog steeds één van de grootste werkgevers van de stad is, en dat de gevolgen voor de economie van

⁹⁴ De Groot, *WFR* 2018/110.

⁹⁵ Notitie met inventarisnr. 4, Bijlage bij *Kamerstukken II* 2017/18, 34700, nr. 58.

⁹⁶ Notitie met inventarisnr. 2, Bijlage bij *Kamerstukken II* 2017/18, 34700, nr. 58.

⁹⁷ Notitie met inventarisnr. 12, Bijlage bij *Kamerstukken II* 2017/18, 34700, nr. 58.

⁹⁸ Pötgens & Sleurink, *WFR* 2018/163.

⁹⁹ *Beantwoording van vragen aan het Centraal Planbureau (CPB) over verschillen tussen het CPB-rapport Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord en het Regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst* 2017, p. 23-24.

¹⁰⁰ Heijn, *EW* 11 juni 2020.

¹⁰¹ Unilever Annual Report and Accounts 2022, p.30.

¹⁰² 'Unilever Benelux Headquarters', *mecanoo.nl*.

¹⁰³ Lukassen, *rtl nieuws* 19 november 2021.

de reorganisatie marginaal waren. Verder heeft Nederland geen kennis verloren doordat het 'Unilever Foods Innovation Centre' in Wageningen is gebleven. Voor Shell is niet hetzelfde rooskleurige plaatje zichtbaar. In 2021 telde Shell ongeveer 9000 werknemers in Nederland. Als onderdeel van de grote reorganisatie heeft Shell ongeveer 10 procent van deze banen geschrappt, namelijk 900.¹⁰⁴ Shell had eind 2022 minder werknemers dan voor de verplaatsing van de zetel, namelijk ongeveer 8100. Het lijkt erop dat de gevolgen voor de werkloosheid in Nederland beperkt blijven door het vertrek van de hoofdkantoren van Unilever en Shell. De invloed op de brede welvaart door een daling van het aantal banen lijkt dus niet heel groot.

4.5 Een alternatieve aanpak

Het plan om de dividendbelasting af te schaffen gaat gepaard met veel commentaar vanuit de maatschappij en de wetenschap. De afschaffing kan voor- en nadelen opleveren voor Nederland. Het is verstandig om alternatieven te zoeken voor het afschaffen van de dividendbelasting, om zo het bedrijfsleven op weg te helpen. Een voorbeeld van zo een alternatieve oplossing zou zijn om een aftrekpost te introduceren in de vennootschapsbelasting, waarbij nieuw uitgegeven aandelen afgetrokken kunnen worden van het belastbaar bedrag van de vennootschapsbelasting.¹⁰⁵ Zo een alternatief zou volgens Jacobs ervoor zorgen dat de dividendbelasting geen effect meer heeft op investeringen in ondernemingen.¹⁰⁶ Deze aanpak zou als volgt werken. Wanneer een onderneming aandelen uitgeeft is het ontvangen bedrag normaliter een kapitaalstorting en heeft deze geen invloed op het belastbaar bedrag in de vennootschapsbelasting. In het voorgestelde systeem vormt het ontvangen bedrag een aftrekpost waarmee het belastbaar bedrag verlaagd wordt. Hierdoor is de uiteindelijk te betalen vennootschapsbelasting lager wanneer nieuwe aandelen uitgegeven. Dit resulteert in een hogere winst na belastingen voor het bedrijf. Dit is naar mijn mening een directe stimulans voor de bedrijven om meer kapitaal van beleggers te verzamelen en voor beleggers om in deze bedrijven te investeren. De bedrijven hebben immers een belastingvoordeel bij het aantrekken van beleggingskapitaal en de investeerders hebben een grotere potentiële dividenduitkering door hogere winst na belastingen voor het bedrijf. Met deze oplossing kan Nederland het beoogde effect halen van een verbetering van de economie en het vestigingsklimaat zonder de dividendbelasting af te schaffen.

4.6 Deelconclusie

In dit hoofdstuk zijn het afschaffen van de dividendbelasting en de invloeden van het behoud van de dividendbelasting onderzocht. Hierbij is nadruk gelegd op de directe monetaire gevolgen van het behoud van de dividendbelasting en de gevolgen voor de brede welvaart. Daarbij is nadruk gelegd op de directe impact van het verhuizen van de hoofdkantoren van Unilever en Shell. Als laatste is een alternatief voor de afschaffing van de dividendbelasting besproken. De onderwerpen die in dit hoofdstuk aan bod kwamen dienden om de deelvraag van dit hoofdstuk te beantwoorden, namelijk: *'Wat heeft het behoud van de dividendbelasting in 2020 Nederland opgeleverd en gekost?'*

Om deze vraag te beantwoorden is de verzamelde kennis van de voorgaande hoofdstukken gebruikt om een beeld te vormen van de effecten van de dividendbelasting op de economie. Als eerste is een herhaling van de omstandigheden omtrent het vertrek van de multinationals aan bod gekomen.

¹⁰⁴ Economieredactie, *AD* 12 januari 2021.

¹⁰⁵ Auerbach, *Center for American Progress* 2010.

¹⁰⁶ Jacobs, *TPEdigitaal* maart 2018.

Daarna is de invloed van de dividendbelasting geanalyseerd met als focus het vertrek van Unilever en Shell.

De voordelen die het behoud van de dividendbelasting hebben opgeleverd zijn voornamelijk van monetaire aard. De staatskas is jaarlijks met bijna twee miljard euro aangedikt door de netto-opbrengsten van de dividendbelasting. Daarbij zijn de negatieve gevolgen van de afschaffing van de dividendbelasting in de huidige staat aangegeven. Deze negatieve gevolgen zijn vermeden door de dividendbelasting te houden. Het vestigingsklimaat lijkt ook niet gebaat bij de afschaffing van de dividendbelasting. Daarnaast heeft het behoud geen slechte invloed op de publieke opinie, die negatief over het afschaffen van de dividendbelasting is. Door de dividendbelasting te behouden gaat de brede welvaart niet achteruit.

Voor de nadelen kan gekeken worden naar de kosten die Nederland gemaakt heeft door de dividendbelasting niet af te schaffen. Hiervoor zijn de invloeden van het vertrek van Unilever en Shell onder de loep genomen. De directe gevolgen voor de hoeveelheid banen in het land en het verliezen van vaktechnische kennis zijn beperkt gebleven.

Ook is een alternatief voor de afschaffing van de dividendbelasting bekeken. Een aftrekpost voor aandelenuitgifte in de vennootschapsbelasting kan een groter positief effect op de economie opleveren dan de afschaffing van de dividendbelasting.

5 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

5.1 Samenvatting en conclusies

Het kabinetsvoorstel van Rutte III om de dividendbelasting af te schaffen heeft veel tumult veroorzaakt. In dit onderzoek is de invloed van dit voorstel nader bekeken. Daarbij is toegespitst op het vertrek van de hoofdkantoren van Unilever en Shell. Het bestaan van de dividendbelasting leverde veel vragen op over de gevolgen voor de economie. Voornamelijk de invloed op het Nederlands vestigingsklimaat is een belangrijk onderdeel voor zowel voorstanders als tegenstanders van de afschaffing van de dividendbelasting. De invloed van de dividendbelasting, en de afschaffing daarvan, op de welvaart in Nederland is de focus van deze analyse... Hiervoor is gekeken naar de rechtstreekse invloeden op de materiële economie en de brede welvaart van Nederland. Dit is onderzocht om de netto gevolgen van het behoud van de dividendbelasting voor de Nederlandse welvaart te analyseren. De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

‘Heeft de keuze om de dividendbelasting te behouden Nederlandse welvaart negatief beïnvloed?’

De conclusie van dit onderzoek is gebaseerd op de behandelde deelvragen in de verschillende hoofdstukken samen te vatten en hieruit een conclusie te trekken. Aan de hand van deze conclusie worden ook aanbevelingen voor vervolgonderzoek opgesteld.

Allereerst is in hoofdstuk twee de werking van de dividendbelasting beschreven. Dit hoofdstuk dient om de eerste deelvraag te beantwoorden, die als volgt luidt: *‘Op welke wijze werkt de Wet op de dividendbelasting 1965 en waarom speelt de vraag naar afschaffing?’*. De Wet DB 1965 is ingevoerd als vervanging van het Besluit op de dividendbelasting 1941 om deze te moderniseren. De Wet DB 1965 regelt de heffing over winstuitdelingen van Nederlandse bedrijven aan hun aandeelhouders. De dividendbelasting wordt geheven van een belastingsubject over het object. De hoogte van heffing wordt bepaald door het belastbaar bedrag te vermenigvuldigen met het tarief. Voor de uiteindelijke last van deze belasting is het belangrijk of het subject een Nederlandse belastingplichtige is of niet. Nederlandse belastingplichtigen kunnen de geheven dividendbelasting verrekenen met de inkomsten- of vennootschapsbelasting. Voor sommige buitenlandse belastingplichtigen bestaat deze mogelijkheid om te verrekenen niet. Mits deze verrekenmogelijkheid niet bestaat voor buitenlandse belastingplichtigen kan een dubbele heffing over het ontvangen dividend ontstaan. Zo een situatie doet zich voor in het Verenigd Koninkrijk. Deze dubbele heffing was een reden voor Unilever en Shell om hun zetels te verplaatsen naar het Verenigd Koninkrijk. Een dubbele heffing over een inkomstenbron zou een belemmering kunnen vormen op de vrijheid van kapitaal volgens de regels van de Europese Unie. De inbreuk van de dividendbelasting op het EU-recht is één van de redenen dat het idee om de wet af te schaffen in de politiek speelt. De afgelopen 20 jaar komt het afschaffen van de dividendbelasting bij politieke discussies aan bod. De afschaffing van de dividendbelasting dient getoetst te worden aan doelmatigheid en uitvoerbaarheid. Naar mijn mening faalt de afschaffing de doelmatigheidstoets en slaagt de afschaffing voor de uitvoerbaarheidstoets. De afschaffing van de dividendbelasting ligt negatief in de publieke opinie. Het argument dat voornamelijk naar voren komt is dat beleggers niet onnodig gesteund hoeven te worden door de Nederlandse overheid. Daarnaast heeft het CPB geen empirisch bewijs gevonden dat de afschaffing van de dividendbelasting de economie bevoordeelt. De wetenschap heeft commentaar op de dividendbelasting. Volgens sommigen zijn de budgettaire kosten van het afschaffen verwaarloosbaar tegenover de opbrengsten voor de economie en het vestigingsklimaat. Echter is uit de analyse van hoofdstuk vier gebleken dat de afschaffing van de dividendbelasting de economie en het vestigingsklimaat niet dusdanig ten goede zal komen.

In het derde hoofdstuk is de economische achtergrond van dit onderzoek behandeld. Hiervoor is de werking en de geschiedenis van het BBP uitgelegd. Het concept van brede welvaart is ook gedefinieerd aan de hand van de Monitor of Well-being van het CBS. De definitie van brede welvaart is geanalyseerd om een raamwerk voor de analyse van dit onderzoek te vormen. Deze concepten zijn gebruikt om de tweede deelvraag te behandelen, die als volgt luidt: *'Hoe moet welvaart gedefinieerd worden om de invloed van het behoud van de dividendbelasting te meten?'*. Het gebruik van BBP om welvaart te meten is voorheen, en tot heden, de standaard geweest voor de meeste overheden. Historisch is gebleken dat het BBP een duidelijke indicator is van de staat van een economie, maar geringe informatie biedt over welvaart van een land. De brede welvaart geeft een vollediger beeld over de staat van een land. In de brede welvaart worden ook aspecten uit welzijn opgenomen. De MoW van het CBS is gebaseerd op de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. In de MoW worden de aspecten van de SDG's onderzocht op drie dimensies: het 'hier en nu', het 'later' en het 'elders'. Op basis van deze aspecten wordt voor dit onderzoek meer dan alleen de budgettaire invloed van de dividendbelasting bekeken. Voor de bepaling van de welvaart wordt ook onderzocht wat de invloed is op de werkgelegenheid in het land, de publieke opinie en het menselijk kapitaal in de vorm van kennis. De invloed van deze aspecten op welvaart zijn onderzocht in het 'hier en nu'. De invloed op het 'later' wordt onderzocht door het toekomstperspectief in de vorm van het vestigingsklimaat te analyseren.

In het vierde hoofdstuk zijn de invloeden op welvaart onderzocht van de afschaffing en het behoud van de dividendbelasting. Hiervoor lag, zoals in hoofdstuk drie besproken, de nadruk op de monetaire gevolgen en de benoemde factoren van brede welvaart. De voor- en nadelen van het behoud van de dividendbelasting zijn hier geanalyseerd om de laatste deelvraag te beantwoorden. Het vertrek van de hoofdkantoren van Unilever en Shell is als uitgangspunt onder de loep genomen. De derde deelvraag luidt: *'Wat heeft het behoud van de dividendbelasting in 2020 Nederland opgeleverd en gekost?'*. De laatste deelvraag koppelt terug aan de centrale onderzoeksvraag. Het antwoord op de laatste deelvraag bestaat uit twee delen, namelijk de gevolgen van het behoud van de dividendbelasting en de potentiële gevolgen van het afschaffen van de dividendbelasting. Het behoud van de dividendbelasting heeft Nederland een budgettair voordeel opgeleverd. Jaarlijks is de netto-opbrengst van dividendbelasting ongeveer 1,7 tot 1,9 miljard euro. Ondanks het verlies van de hoofdkantoren van Unilever en Shell is de invloed op de werkgelegenheid in Nederland beperkt gebleven. Het aantal werknemers van Unilever Nederland is gestegen en het aantal werknemers van Shell is gedaald. Deze veranderingen zijn relatief klein. Unilever en Shell hebben hun Nederlandse activiteiten in Nederland gehouden. Hierdoor is in Nederland geen vakkennis verloren gegaan. Het vertrek van de hoofdkantoren van Unilever en Shell heeft de Nederlandse welvaart dus bijna niet beïnvloed. Vanuit de politiek wordt het verbeteren van het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid als argument genoemd om de dividendbelasting af te schaffen. Vanuit de wetenschap is geen aanduiding dat het vestigingsklimaat of de werkgelegenheid gebaat zijn bij de afschaffing van de dividendbelasting. De publieke opinie is negatief over de afschaffing van de dividendbelasting. Het behoud van de wet verbetert het vertrouwen van de maatschappij in de overheid ten opzichte van de afschaffing. Het behoud van de dividendbelasting levert inkomsten voor het Rijk op. De dividendbelasting afschaffen levert niet de beoogde voordelen voor de economie op waarop de politiek hoopt. Als alternatief voor de afschaffing kan een aftrekpost voor nieuwe aandelenuitgifte in de vennootschapsbelasting opgenomen worden. Een dergelijke aftrekpost kan de positieve gevolgen voor de economie opleveren waarop de politiek hoopt met de afschaffing van de dividendbelasting. Concluderend heeft de keuze de dividendbelasting te behouden de Nederlandse welvaart niet negatief beïnvloedt.

5.2 Aanbevelingen

Naar aanleiding van dit onderzoek ben ik van mening dat dit onderwerp meer onderzoek nodig heeft. Zo is dit onderzoek afgebakend tot de invloeden van de dividendbelasting op welvaart in de afgelopen jaren. Uit dit onderzoek is gebleken dat geen empirisch bewijs bestaat voor een achteruitgang van het vestigingsklimaat door de dividendbelasting. Een empirisch onderzoek waarin met moderne (macro-)economische methoden de invloed op het vestigingsklimaat van de afschaffing van de dividendbelasting wordt onderzocht is nodig. De wetenschap en politiek zijn gebaat bij een dergelijk onderzoek. Een andere aanbeveling voor een vervolgonderzoek is onderzoek naar alternatieve oplossingen zoals de genoemde aftrekpost in de vennootschapsbelasting voor nieuw uitgegeven aandelen. Dit alternatief zou een stuk minder nadelen kunnen hebben dan het simpelweg afschaffen van de dividendenbelasting. Een efficiëntere economie kan bereikt worden door een goed alternatief voor de huidige dividendbelasting en de afschaffing ervan te vinden.

Literatuurlijst

Artikelen

Ackerman, *Evening Standard* 30 november 2020

Ackerman, 'An important day': Unilever announces completion of unification plans', *Evening Standard* 30 november 2020.

Aitken, *National Institute Economic Review* 2019, afl. 249, p. R3-R16

Aitken, 'Measuring Welfare Beyond GDP', *National Institute Economic Review* 2019, afl. 249, p. R3-R16.

Van Ast, *AD* 5 november 2018

M. van Ast, 'Premier Rutte: Afschaffen dividendtaks heroverwegen', *AD* 5 november 2018.

Auerbach, *Center for American Progress* 2010

Auerbach, 'A Modern Corporate Tax', *Center for American Progress* 2010.

Baarsma & Badir, *FD* 6 november 2017

B. Baarsma & M. Badir, 'Met afschaffing dividendbelasting neemt Rutte III een dure gok', *FD* 6 november 2017.

BDO, *TaxLive* 18 september 2015

BDO, 'BDO: Nederlandse dividendbelasting in strijd met Europees recht', *TaxLive* 18 september 2015.

Beetsma & Lorié, *WFR* 2018/164

R.M.W.J. Beetsma & J.A. Lorié, 'Schaf de dividendbelasting af', *WFR* 2018/164, afl. 7253, p. 1143-1148.

Constanza e.a., *Solutions* 2014, afl. 1, p. 91-97

R. Constanza e.a., 'A Short History of GDP: Moving Towards Better Measures of Human Well-being', *Solutions* 2014, afl. 1, p. 91-97.

Cox, *Independent* 15 maart 2018

J. Cox, 'Unilever moves headquarters to Rotterdam after almost a century in London', *Independent* 15 maart 2018.

Daly, *Scientific American* 2005, afl. 293, p. 100-107

H.E. Daly, 'Economics in a full world', *Scientific American* 2005, afl. 293, p. 100-107.

Dekker, *de Volkskrant* 11 juni 2020

W. Dekker, 'Klap voor Rutte: hoofdkantoor Unilever naar Londen', *de Volkskrant* 11 juni 2020.

Van Dijk, *FD* 15 november 2021

B. van Dijk, 'Topman Van Beurden: Shell vertrekt niet vanwege het vestigingsklimaat', *FD* 15 november 2021.

Van Dongen & van Mersbergen, *AD* 24 november 2018

Van Dongen & S. Van Mersbergen, 'Topman Unilever: Afschaffen dividendbelasting was onze harde eis', *AD* 24 november 2018.

Economieredactie, *AD* 12 januari 2021

Economieredactie, 'Shell schrapt circa 900 banen in Nederland', *AD* 12 januari 2021.

Graafland, *Trouw* 29 augustus 2018

J. Graafland, 'Afschaffing dividendbelasting kent geen goede argumenten', *Trouw* 29 augustus 2018.

De Groot, *WFR* 2018/110

I.M. de Groot, 'Kosten afschaffing dividendbelasting: € 1,4 miljard per jaar... of toch niet?', *WFR* 2018/110, afl. 7242. P. 747-749.

Heijn, *EW* 11 juni 2020

J. Heijn, 'Unilever vertrekt: 'Dividendbelasting speelde niet mee'', *EW* 11 juni 2020

Heithuis, *TaxLive* 17 novemeber 2021

E. Heithuis, 'Shell heeft groot gelijk!', *TaxLive* 17 novemeber 2021.

Hofland & Lorié, *WFR* 2010/715

D.A. Hofland & J.A. Lorié, 'De hoogste tijd voor afschaffing van de dividendbelasting: een economische analyse', *WFR* 2010/715, afl. 6861, p. 715-721.

Jacobs, *TPEdigitaal* maart 2018

B. Jacobs, 'Blind gokken met de dividendbelasting', *TPEdigitaal* maart 2018, jaargang 12, nr. 1.

Kester, *EenVandaag* 17 december 2018

J. Kester, 'Niet afschaffen dividendbelasting is politieke moment van 2018', *EenVandaag* 17 december 2018.

Leggett, *BBC* 15 novemver 2021

T. Leggett, 'Shell plans to move headquarters to the UK', *BBC* 15 novemver 2021.

Lukassen, *rtl nieuws* 19 november 2021

R. Lukassen, 'Unilever: hoofdkantoor weg, maar honderden banen in Nederland erbij', *rtl nieuws* 19 november 2021.

Politieke redactie, *AD* 15 novemeber 2018

Politieke redactie, 'Afschaffing dividendtaks definitief van tafel: Kabinet akkoord over 1,9 miljard', *AD* 15 novemeber 2018.

Pötgens & Sleurink, *WFR* 2018/163

F.P.G. Pötgens & P. H. Sleurink, 'De afschaffing van de dividendbelasting in fiscaal-juridisch perspectief', *WFR* 2018/163, afl. 7253, p. 1133-1142.

Redactie Vakstudie-Nieuws, *V-N* 2020/38.10

Redactie Vakstudie-Nieuws, 'Initiatiefwetsvoorstel spoedwet conditionele eindafrekening dividendbelasting ingediend', *V-N* 2020/38.10, p. 34-54.

Rijkers, *WFR* 2009/855

A.C. Rijkers, 'Hofstra's plaats en taak van de belastingwetenschap', *WFR* 2009/855, afl. 6819, p. 855-855.

Rompen, *WFR* 2013/1009

J.W. Rompen, 'Niet afschaffen van dividendbelasting vormt een steeds groter risico voor Nederland', *WFR* 2013/1009, afl. 7014, p. 1009-1012.

Schreinemachers, *rtl nieuws* 15 november 2021

R. Schreinemachers, 'Afschaffing dividendbelasting alweer in prullenbak', *rtl nieuws* 15 november 2021.

Van Sprundel, *WFR* 2009/511

D.E. van Sprundel, 'Het naderende einde van de dividendbelasting – een analyse', *WFR* 2009/511, afl. 6809, p. 511-520.

Van de Streek, *FD* 25 juli 2018

J. van de Streek, 'Afschaffing dividendbelasting vraagt om overgangsmaatregel', *FD* 25 juli 2018.

Verhaeren & Lohuis, *WFR* 2020/230

C.E. Verhaeren & H. Lohuis, 'Spoedwet conditionele eindafrekening dividendbelasting en belastingverdragen', *WFR* 2020/230, afl. 7362, p. 1564-1570.

Vis, *SRV* 28 augustus 2018

B. Vis, 'Dividendbelasting wel of niet afschaffen: De electorale gevolgen van draaien', *SRV* 28 augustus 2018.

Visser, *De Telegraaf* 8 november 2017

M. Visser, 'Welke harde noten kraken tien professoren over dividendbelasting?', *De Telegraaf* 8 november 2017

Vording, *WFR* 2018/179

H. Vording, 'Fiscale Beleidsnotities 2019', *WFR* 2018/179, afl. 7256, p. 1236-1244.

Yagan, *American Economic Review* 2015, afl. 105, p. 3531-3563

D. Yagan, 'Capital Tax Reform and the Real Economy: The Effects of the 2003 Dividend Tax Cut', *American Economic Review* 2015, afl. 105, p. 3531-3563.

Boeken

Handboek voor de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.**Kavelaars 2021**

P. Kavelaars, *Bronstaatheffingen en vermogensinkomsten* (Fiscale Monografieën, 167), Deventer: Wolters Kluwer 2021.

Stevens & de Smit 2021

L.G.M. Stevens & R.C. de Smit, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Wolters Kluwer 2021.

Parlementaire stukken

Debat Besluit de dividendbelasting af te schaffen, 15 november 2017, TK 22-6-3.

Handelingen II 2005/06, nr. 21, p. 1342-1394

Kamerstukken II 2008/09, 30107, 10, p. 5.

Kamerstukken II 2015/16, 34298, 3, p. 26.

Kamerstukken II 2015/16, 34298, 3, p. 47.

Kamerstukken II 2017/18, 25087, 217, p. 1.

Kamerstukken II 2018/19, 35028, 21, p. 13.

Kamerstukken II 2019/20, 35523, 1, p. 1.

Kamerstukken II 2021/22, 35523, 17, p. 1.

Kamerstukken II 2021/22, 35523, 17, p. 5.

Kamerstukken II 2022/23, 32637, 564, p. 1.

Kamerstukken II 2022/23, 36200, 2, p. 41.

Notitie met inventarisnr. 2, Bijlage bij *Kamerstukken II 2017/18, 34700, nr. 58.*

Notitie met inventarisnr. 4, Bijlage bij *Kamerstukken II 2017/18, 34700, nr. 58.*

Notitie met inventarisnr. 12, Bijlage bij *Kamerstukken II 2017/18, 34700, nr. 58.*

Rapporten, verslagen en onderzoeken

Beantwoording van vragen aan het Centraal Planbureau (CPB) over verschillen tussen het CPB-rapport Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord en het Regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst 2017

Beantwoording van vragen aan het Centraal Planbureau (CPB) over verschillen tussen het CPB-rapport Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord en het Regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst, Den Haag: Centraal Planbureau 2017.

Beyond GDP Conference Summary 2007

Beyond GDP Conference Summary 2007, p. 1.

Centraal Planbureau, 'Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord', 2017

Centraal Planbureau, 'Analyse economische en budgettaire effecten van de financiële bijlage van het Regeerakkoord', CPB notitie, 10 oktober 2017.

Centraal Planbureau, 'Macro-Economische Verkenning 2019'

Centraal Planbureau, 'Macro-Economische Verkenning 2019', p. 9.

IPSOS, 'Prinsjesdagonderzoek 2022'

IPSOS, 'Prinsjesdagonderzoek 2022', Rapport voor de NOS, p. 33.

Measuring the Economy A Primer on GDP and the National Income and Product Accounts, Bureau of Economic Analysis U.S. Department of Commerce 2015

Measuring the Economy A Primer on GDP and the National Income and Product Accounts, Bureau of Economic Analysis U.S. Department of Commerce 2015, p. 1.

NOB-commentaar spoedwet conditionele eindafrekening dividendbelasting, NOB 4 februari 2022

NOB-commentaar ter zake van de vierde nota van wijziging van 8 december 2021 op het voorstel van wet van het lid Van der Lee tot wijziging van de Wet op de dividendbelasting 1965 en enige andere belastingwetten in verband met de invoering van een conditionele eindafrekening (Spoedwet conditionele eindafrekening dividendbelasting), *NOB* 4 februari 2022, p. 2.

Unilever Annual Report and Accounts 2022, 9 maart 2023

Unilever Annual Report and Accounts 2022 (Jaarverslag Unilever 2022), 9 maart 2023.

Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress 2009

Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress 2009, p. 3.

Online bronnen

'Afschaffing dividendbelasting: 'Nederland wordt de pinautomaat van Europa'', nos.nl.

'Afschaffing van de dividendbelasting: wie wint er nou?', somo.nl.

'Bruto binnenlands product (marktprijzen) (BBP)', cbs.nl.

'Buitenlandse investeringen maken Nederland sterker, innovatiever en duurzamer', rijksoverheid.nl.

'Global Economy to Slow Further Amid Signs of Resilience and China Re-opening', imf.org.

"Grote bedrijven zetten onderhandelaars kabinet onder druk", nos.nl.

'Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2022', cbs.nl.

'Monitor of Well-being: a broader picture', cbs.nl.

'Monitor of Well-being & the SDG's 2021', cbs.nl.

'Monitor of Well-being & the Sustainable Development Goals 2021 – Comprehensive picture', cbs.nl.

'Shell PLC', find-and-update.company-information.service.gov.uk.

"The welfare of a nation can scarcely be inferred from a measurement of national income.", ec.europa.eu.

'Tijdelijke commissie Breed welvaartsbegrip (Tweede Kamer) (TCBRW)', parlement.com.

'Unilever Benelux Headquarters', mecanoo.nl.

Wetsartikelen

Artikel 3 lid 1 Verdrag betreffende de Europese Unie.

Appendix

Formules

Formule 2.1

$$\begin{aligned} \text{Netto opbrengst} &= \text{Bruto opbrengst} \\ &- (\text{Teruggaaf Inkomstenbelasting} + \text{Teruggaaf vennootschapsbelasting}) \end{aligned}$$

Formule 3.1

$$BBP_{\text{basisprijzen}} = \sum \text{toegevoegde waarde aan productie}$$

Formule 3.2

$$BBP_{\text{marktprijzen}} = BBP_{\text{basisprijzen}} + \sum (\text{Belastingen} + \text{Subsidies} + \text{BTW})_{\text{productie}}$$

Formule 3.3

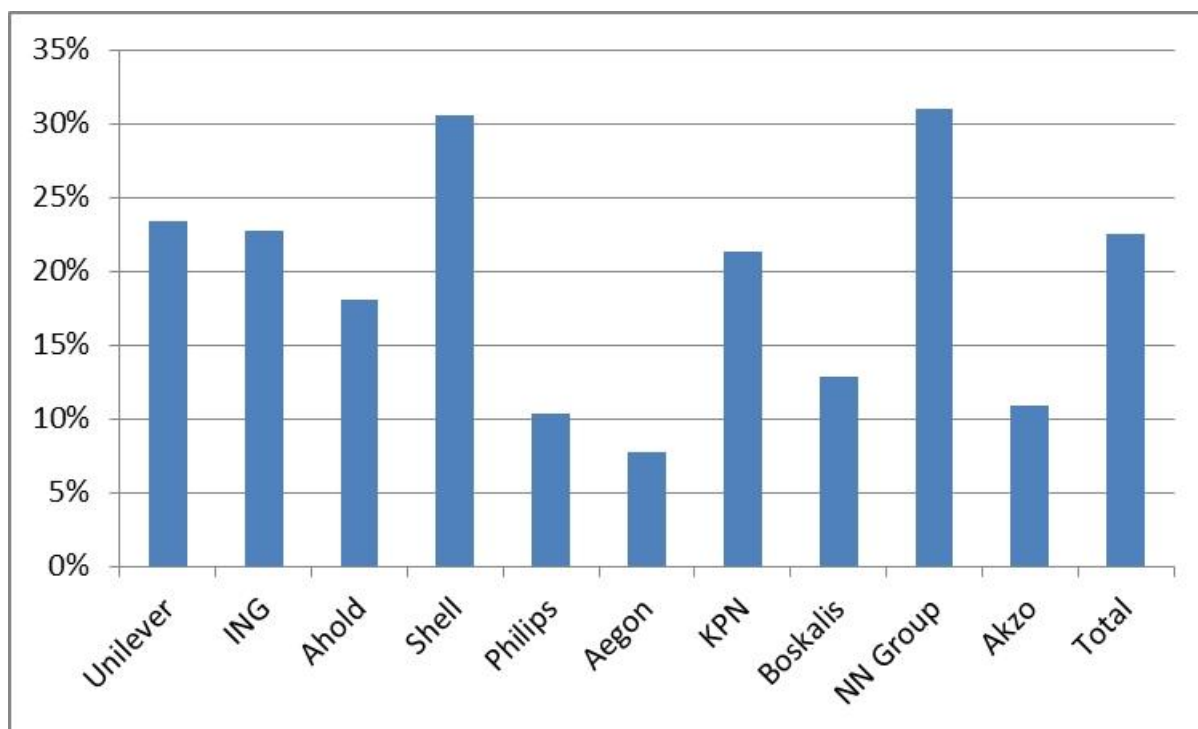
$$\begin{aligned} BBP_{\text{circulair}} &= \text{Consumptie}_{\text{huishoudens}} + \text{Consumptie}_{\text{overheid}} + \text{Investerings} \\ &+ \text{Netto Export} \end{aligned}$$

Formule 3.4

$$BBP_{\text{income}} = \text{Loon} + \text{Inkomen}_{\text{ondernemerschap}} + \text{Belasting}_{\text{productie}} + \text{Subsidies}_{\text{productie}}$$

Figuren

Figuur 4.1

Figuur 4.1. Percentage van aandeelhouders dat de Nederlandse dividendbelasting niet kan verrekenen in hun woonland bij tien van de grootste bedrijven in Nederland in 2017. Op de y-as is het percentage uitgedrukt in de grootte van de investering. (bron: 'Afschaffing van de dividendbelasting: wie wint er nou?', somo.nl)

Tabellen

Tabel 2.1

Tabel 2.1 De opbrengsten van de dividendbelasting ten opzichte van de totale opbrengsten in van belastingen en wettelijke premies in miljoenen euro's (bron: CBS StatLine Overheid; ontvangen belastingen en wettelijke premies & Kamerstukken II 2018/19, 35 000, 47, p. 3.)

Jaartal	Bruto-opbrengst dividendbelasting in miljoenen euro's	Netto-opbrengst dividendbelasting in miljoenen euro's (nauwkeurig tot op 10 miljoen euro)	Totale opbrengst belastingen en wettelijke premies in miljoenen euro's	Percentage bruto-opbrengst dividendbelasting van de totale opbrengst van belastingen	Percentage netto-opbrengst dividendbelasting van de totale opbrengst van belastingen
2008	3 951	2 390	230 335	1.72 %	1,04 %
2009	2 084	780	217 712	0.96 %	0,36 %
2010	2 400	1 020	225 100	1.07 %	0,45 %
2011	2 590	1 190	228 462	1.13 %	0,52 %
2012	2 481	1 030	230 240	1.08 %	0,45 %
2013	2 191	1 120	236 301	0.93 %	0,47 %
2014	3 474	960	246 304	1.41 %	0,39 %
2015	3 114	1 790	251 806	1.24 %	0,71 %
2016	2 977	1 490	268 941	1.11 %	0,55 %
2017	3 558	1 610	282 462	1.26 %	0,57 %
2018	4 519	1 720	296 936	1.52 %	0,58 %
2019	6 302	1 830	315 653	2.00 %	0,58 %
2020	4 828	1 910	313 934	1.54 %	0,61 %
2021	4 867	1 730 *	337 595	1.44 %	0,51 % *
2022 (voorlopige cijfers)	5 374	1 911 *	365 033	1.47 %	0,52 % *

**De daadwerkelijke netto-opbrengsten voor 2021 en 2022 zijn niet bekend. Om tot deze cijfers te komen heb ik een schatting gemaakt door de gemiddelde verhouding netto-opbrengst:bruto-opbrengst van de jaren 2018, 2019 en 2020 te vermenigvuldigen met de bruto-opbrengst van 2021 en 2022.*

Tabel 3.1

Tabel 3.1 Het Bruto Binnenlands Product van Nederland sinds 2008 (bron: CBS StatLine Opbouw binnenlands product (bbp); nationale rekeningen)

Jaartal	Bruto Product in miljoenen euro's	Binnenlands opzichte van het vorige jaar in procenten	Netto-opbrengst dividendbelasting als percentage van het BBP
2008	647 198	x	0,37 %
2009	624 842	- 3,45 %	0,12 %
2010	639 187	2,30 %	0,16 %
2011	650 359	1,75 %	0,18 %
2012	652 966	0,40 %	0,16 %
2013	660 463	1,15 %	0,17 %
2014	671 560	1,68 %	0,14 %
2015	690 008	2,75 %	0,26 %
2016	708 337	2,66 %	0,21 %
2017	738 146	4,21 %	0,22 %
2018	773 987	4,86 %	0,22 %
2019	813 055	5,05 %	0,23 %
2020	796 530	- 2,03 %	0,24 %
2021	870 587	9,30 %	0,20 % *
2022 (voorlopige cijfers)	958 549	10,10 %	0,20 % *

*Cijfers op basis van geschatte netto-opbrengsten uit tabel 2.1